

CHILD RIGHTS NOW!

ROMANIA

Raport de progres
în domeniul protecției
drepturilor copilului
în România

Terre des hommes
Sprijin copiilor.

Salvați Copiii

**SOS SATELE
COPILOR
ROMANIA**

World Vision

Acest raport face parte din inițiativa globală Child Rights Now! care are ca scop evidențierea progresului înregistrat privind drepturile copiilor din lumea întreagă la 30 de ani de la intrarea în vigoare a Convenției ONU privind Drepturile Copilului.

Raportul pentru România a fost pregătit de către organizațiile membre ale inițiativei globale din România: Fundația Terre des hommes – Elveția, Organizația Salvați Copiii România, SOS Satele Copiilor România și World Vision România. Cercetarea a fost realizată de către consultanții independenți Irina Pop și Diana Onu între Octombrie și Decembrie 2018.

Cuprins

Introducere și metodologie	2
1.1 Introducere	3
1.2 Metodologie	4
Statistici cheie la nivel național	6
2.1 Dreptul la viață și sănătate	7
2.2 Dreptul la educație	8
2.3 Dreptul de a fi protejat împotriva violenței, exploatării și relelor tratamente	9
2.4 Dreptul de a trăi într-un mediu sigur și curat	10
2.5 Dreptul la șanse egale în viață	11
2.6 Dreptul la familie și îngrijire adecvată	12
Actori și politici publice relevante	13
3.1 Angajamentul politic față de drepturilor copiilor din România	14
3.2 Relevanța Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă pentru realizarea drepturilor copilului	15
3.3 Legislație și strategii privind protecția drepturilor copilului	15
3.4 Harta actorilor relevanți	16
3.5 Deschiderea față de societatea civilă	17
Șapte probleme fundamentale pentru copiii din România	19
4.1 Mortalitatea infantilă și a copiilor	20
4.2 Mamele adolescente	21
4.3 Acces la educație	22
4.4 Violența în familie și la școală	24
4.5 Copiii din sistemul de protecție	25
4.6 Copiii afectați de migrație	27
4.7 Participarea copiilor	29
Concluzii – Schimbări radicale pentru ca drepturile copiilor să devină realitate	30
5.1. Past, present and future for child rights in România	31
5.2. Structural issues – game changers	31
5.3. Key issues affecting children – game changers	33
5.4. Call to action	34
Surse de date și resurse utile privind drepturile copilului	35
6.1 Surse de date	36
6.2 Child rights resources	36

1

Introducere și metodologie

1.1 | Introducere

În 1990, România și-a luat angajamentul de a ocroti drepturile tuturor copiilor prin semnarea și ratificarea Convenției ONU privind Drepturile Copilului. Aproape 30 de ani mai târziu, acest raport analizează realizările atinse pentru copiii din România, evidențiază progresul înregistrat și atrage atenția asupra principalelor domenii care necesită îmbunătățiri.

De la căderea comunismului în 1989 și de-a lungul anilor de tranziție, nu încapă îndoială că România a parcurs pași importanți în direcția îmbunătățirii situației copiilor și ocrotirii drepturilor acestora. Deși a devenit stat membru al Uniunii Europene începând cu anul 2007, România încă face eforturi să țină pasul cu statele mai dezvoltate din Europa, atât din punct de vedere economic, cât și în ce privește respectarea drepturilor copiilor.

Prima parte a raportului prezintă situația de ansamblu privind drepturile copiilor din România, evidențiind cele mai relevante statistici la nivel național privind diferitele dimensiuni ale drepturilor copiilor. Cadrul analitic ales pentru a evalua în mod obiectiv respectarea drepturilor copiilor se bazează pe indicatori derivați din Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă (SDG – Sustainable Development Indicators). Agenda 2030, adoptată la nivel global în 2015 de 193 de țări, propune un set de 17 Obiective de Dezvoltare Durabilă (ODD) care au ca scop conturarea unui viitor mai prosper și în același timp sustenabil la nivel global. România și-a reafirmat recent angajamentul față de Agenda 2030 prin prezentarea, în 2018, a Raportului Național Voluntar de progres privind atingerea indicatorilor. Analiza progresului privind drepturile copilului prin prisma ODD relevante pentru copii ne permite, pe de o parte, să legăm agenda globală pentru dezvoltare durabilă de drepturile copiilor prezentate în Convenția ONU, oferindu-ne în același timp indicatori obiectivi pentru măsurarea și evaluarea realizărilor din acest domeniu.

Pornind de la analiza indicatorilor cheie, una dintre ariile problematice identificate este *educația*, unde observăm, atât o scădere generalizată a participării la procesul educațional, cât și inabilitatea multor copii de a obține în urma acestui proces competențe de bază, cei mai afectați de randamentul scăzut al educației fiind copiii de etnie romă, cei din mediul rural și copiii cu dizabilități. Deși starea generală de *sănătate* a copiilor din România s-a îmbunătățit în perioada analizată, raportul scoate în evidență probleme privind ratele mari de mortalitate infantilă și în rândul copiilor mici, precum și măsurile inadecvate de îngrijire prenatală. *Violența* la care sunt supuși copiii ia adesea forme criminale (abuz, exploatare), dar copiii sunt, de asemenea, victime ale violenței repetate în familie (plesnire) și la școală (bullying). Deși proporția *copiilor aflați în plasament* a scăzut marcant în ultimele trei decenii, acești copii sunt în continuare afectați de multiple probleme, atât pe perioada plasamentului, cât și la părăsirea sistemului de protecție. Principalii indicatori statistici evidențiază de asemenea *inegalități structurale* în ce privește copiii din mediul rural, cei care provin din familii cu venituri mici, copiii de etnie romă, copiii cu dizabilități și, în unele cazuri, fetele, toate aceste categorii fiind în general caracterizate de o situație mai precară.

Raportul analizează de asemenea climatul politic și nivelul angajamentului politic, legislația relevantă și implementarea acesteia, rolul principalilor actori și al societății civile în vederea respectării drepturilor copiilor din România. Acest capitol din raport descrie progresele realizate privind legislația și politicile publice din domeniu, dar totodată atrage atenția asupra investiției scăzute în domenii relevante pentru copii (educație, sănătate și protecție socială), a tendinței sistemului de a reacționa la probleme existente în loc să le prevină, a lacunelor în ce privește corelarea strategiilor generale cu planurile de acțiune specifice și bugetele dedicate, și a dificultăților în cooptarea societății civile ca partener.

A treia parte a raportului scoate în evidență șapte probleme fundamentale care afectează copiii din România, a căror rezolvare este urgentă și esențială pentru protejarea drepturilor copiilor. Cele șapte probleme fundamentale sunt: mortalitatea infantilă și mortalitatea în rândul copiilor, sarcinile la vârsta adolescenței, *violența* asupra copiilor, situația copiilor din sistemul de protecție specială, situația copiilor afectați de migrație, accesul la educație și participarea copiilor în procesele care îi privesc direct.

Raportul se încheie cu o serie de recomandări generale privind măsurile necesare pentru rezolvarea problemelor urgente care afectează copiii, atât la nivel sistemic cât și la nivelul politicilor publice din domeniul protecției drepturilor copiilor.

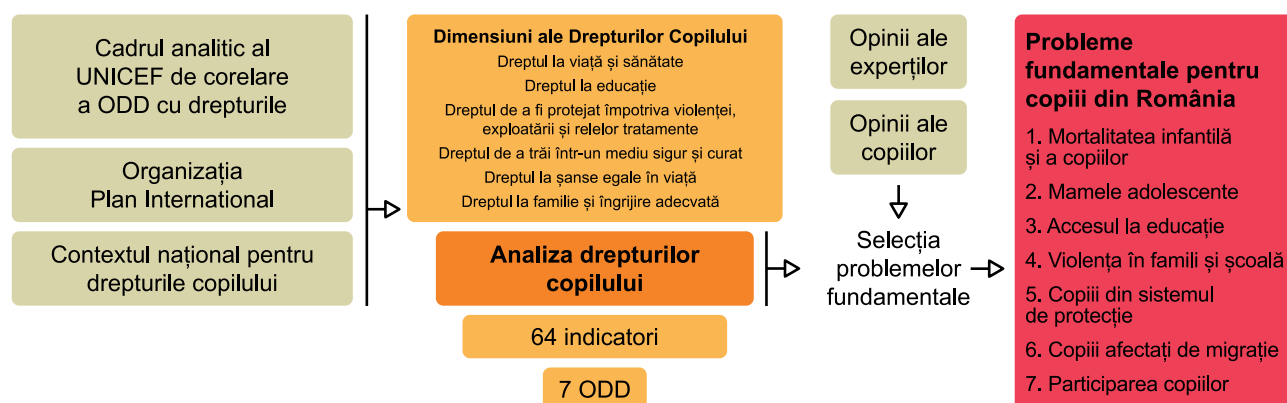

1.2 | Metodologie

Scopul principal al raportului este de a prezenta o imagine succintă privind protecția drepturilor copiilor din România, în contextul schimbărilor care au avut loc în ultimii 30 de ani. Abordarea metodologică conține (1) O analiză a principalelor dimensiuni ale drepturilor copilului folosind indicatori statistici derivați din ODD relevante pentru copii; (2) O analiză a actorilor relevanți din domeniul drepturilor copilului; (3) Analiza unor discuții de tip focus-grup cu copiii privind opiniile copiilor legate de drepturile lor. Metodele folosite sunt detaliate în cele ce urmează.

Cadru de analiză – Drepturile copilului și ODD

Analiza face legătura între indicatorii relevanți din cadrul ODD și drepturile copilului conform Convenției ONU, pornind de la un cadru analitic folosit de UNICEF în scopuri similare la nivel globalⁱ. Raportul de analiză realizat de UNICEF la nivel global include cinci dimensiuni ale drepturilor copilului care grupează 44 de indicatori corelați cu 17 ODD. În raportul de față am adăugat o a șasea dimensiune (dreptul la familie și îngrijire) și am corelat-o cu indicatori ODD relevanți folosind o structură analitică realizată de Plan International privind interconectarea ODD de drepturile omuluiⁱⁱ. De asemenea, din lista originală de 44 de indicatori am exclus indicatorii mai puțin relevanți în contextul României (de ex. copiii afectați de conflicte armate) și am adăugat alți indicatori pe care i-am considerat relevanți având în vedere recomandările făcute de Comitetul ONU pentru Drepturile Copilului în cadrul comunicărilor sale cu Guvernul Românieiⁱⁱⁱ (de exemplu, am adăugat dimensiuni de analiză privind copiii din sistemul de protecție, numărul adopțiilor etc.). Procesul analitic este ilustrat în figura de mai jos. Pentru fiecare indicator am încercat, în măsura în care am identificat date dezagregate, să analizăm felul în care rezultatele diferă de la un anumit grup la altul, luând în considerare criterii precum nivelul veniturilor, reședința în mediul urban sau rural, diferențe de gen, etnie, dizabilitate și orientare sexuală. Analiza problemelor fundamentale a luat în calcul 7 dimensiuni ale protecției drepturilor copilului (vezi figura de mai jos).

Pentru fiecare indicator, s-a încercat identificarea celor mai recente date statistice disponibile pentru a analiza progresul României de-a lungul perioadei studiate (din 1989 până în prezent), precum și poziționarea progresului României în context internațional. Analiza datelor statistice ne-a permis identificarea unei liste scurte cu cele mai urgente probleme fundamentale a căror rezolvare este esențială pentru respectarea drepturilor tuturor copiilor din România. Această listă a fost apoi filtrată prin perspectiva ONG-urilor active în domeniul protecției copilului care sunt membre în consorțiu, precum și ținând cont de perspectiva copiilor consultați în cadrul cercetărilor de tip focus-grup. Raportul propune deci șapte probleme fundamentale pentru realizarea drepturilor copiilor, care sunt discutate în detaliu în capitolul al patrulea.

Actori și politici publice relevante

Capitolul al treilea prezintă succint principalii factori instituționali și din societatea civilă sub forma unei hărți a actorilor care influențează problemele fundamentale și politicile publice discutate în raport, cu scopul de a identifica ierarhia responsabilităților și mecanismele de finanțare existente în acest ecosistem.

Cercetarea de tip Focus Grup – Vocile Copiilor

În plus față de analiza indicatorilor statistici agregați la nivel național și a datelor de sondaj relevante, acest raport are la bază și opinii ale copiilor. Cercetările de tip focus-grup au fost organizate cu copii din mediul rural și din comunități urbane dezavantajate. Au participat 40 de copii cu vârste între 9 și 14 ani, din care 27 de fete și 13 băieți, 25 din mediul rural și 15 din mediul urban, 3 care se identifică parte a etniei rome și 37 români. Datele de focus grup au fost transcrise și citatele copiilor au fost clasificate conform structurii de analiză a dimensiunilor drepturilor copilului descrise mai sus. Declarațiile

relevante ale copiilor care au participat la focus grup, precum și opinii ale copiilor exprimate în alte contexte au fost inserate în diverse părți ale raportului.

Limitări metodologice

Raportul își propune să prezinte o imagine de ansamblu a indicatorilor cheie și a opiniilor copiilor pentru a evalua progresul privind protecția drepturilor copiilor și pentru a evidenția principalele acțiuni necesare pentru a îmbunătăți situația copiilor. Nu ne-am propus o analiză exhaustivă a tuturor indicatorilor relevanți din domeniu sau o analiză de profunzime a fiecărei probleme abordate. Rezultatele sunt în mare măsură descriptive, o radiografie a indicatorilor relevanți și a evoluției acestora în timp, precum și a diferențelor care persistă între diferite categorii. Deși aducem în discuție unele dintre cauzele care stau la rădăcina problemelor, raportul nu își propune să realizeze o analiză statistică de tip cauzal. Datele au fost agregate din surse multiple, și unele dintre acestea trebuie interpretate cu precauție (de exemplu, datele instituționale privind fenomenul violenței subestimează semnificativ fenomenul), după cum atragem atenția în mai multe locuri în raport.

Pentru a sprijini alte analize aprofundate pe sub-domenii, raportul face trimitere la principalele baze de date folosite precum și la o serie de rapoarte și analize secundare în secțiunea 6.1.

2

Statistici cheie la nivel național

Statisticile cheie la nivel național sunt prezentate în raport cu șase dimensiuni ale drepturilor copilului. Rezultatele prezintă o radiografie a problemelor identificate în domeniul protecției drepturilor copilului, reprezentând o analiză succintă la baza căreia stau 64 de indicatori relevanți pentru drepturile copilului.

Fiecare indicator analizat este legat de unul dintre Obiectivele de Dezvoltare Durabilă.

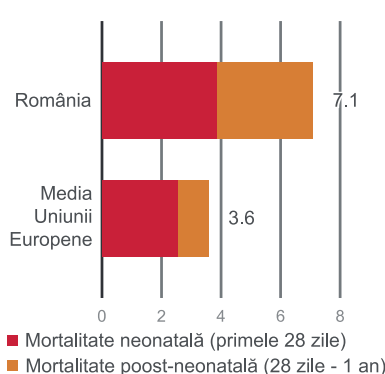
2.1 | Dreptul la viață și sănătate

În ultimele trei decenii, indicatorii privind sănătatea copiilor s-au îmbunătățit semnificativ, reflectând o îmbunătățire generală a stării de sănătate a populației din Europa. Cu toate acestea, România este cu mult în urma altor țări europene în ce privește mai multe aspecte. În contrast cu media la nivel european, un procent mult mai mare de bebeluși și copii din România mor din cauze care ar putea fi prevenite^{iv}. Rata mortalității materne este de asemenea semnificativ mai mare decât media europeană și de trei ori mai mare decât în unele țări din Uniune^v, iar o proporție mare dintre femeile însărcinate nu primesc îngrijire prenatală adecvată^{vi}.

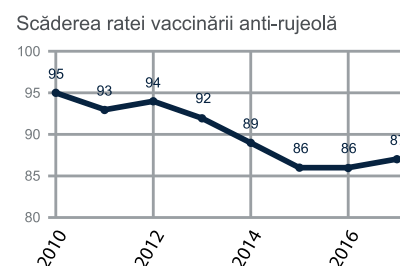
Sănătatea copiilor

Rata mortalității în rândul bebelușilor este mult mai mare în România comparativ cu alte state din regiune (au loc 7.1 decese ale bebelușilor la fiecare 1000 de nașteri, față de o medie de 3.6 în UE^{vii}). În ultimii ani, România a avut de departe cea mai mare rată a infecțiilor cu virusul rujeolic, cauzată de o scădere puternică a vaccinării, rata pentru vaccinarea anti rubeolă-rujeolă-oreion ajungând la 87% în 2017, mult sub ținta globală (95%) și media europeană (94%)^{viii}. Datele oficiale estimează de asemenea că există nevoi semnificative privind sănătatea mentală a copiilor care nu sunt acoperite de servicii medicale^{ix}.

Ratele mortalității infantile și neonatale au scăzut, dar rămân duble față de media europeană^x

Rata vaccinării și epidemia recentă de rujeolă^{xi}

Cazuri noi de rujeolă pe an^{xii}

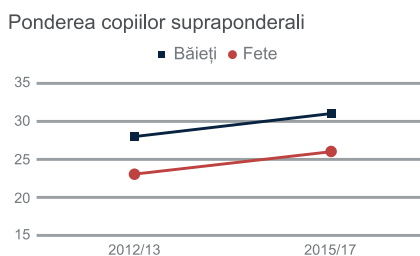
2014	2015	2016	2017
59	4	2435	9076

ODD corelat | ODD 3. Asigurarea unei vieți sănătoase și promovarea bunăstării tuturor la orice vârstă.

Nutriție și greutate corporală

Rata obezității în rândul copiilor este în creștere, urmând aceeași tendință ca și în restul Europei. Studiile au identificat printre cauze dieta nesănătoasă din familie, lipsa gustărilor sănătoase în școală și în apropierea școlii, și scăderea efortului fizic^{xiii}. În sondaje realizate în mediul rural, 8% dintre copii spun și că uneori sau mereu nu au destulă mâncare și se culcă seara flămânzi^{xiv}. Cei mai afectați de subponderalitate sunt copiii foarte mici, fapt care se datorează parțial opririi alăptării și diversificării alimentației bebelușilor prea devreme^{xv}.

Supraponderalitatea și obezitatea în rândul copiilor sunt în creștere din cauza alimentației nesănătoase și a lipsei efort fizic^{xvi}

În sondajele derulate în mediul rural, unii dintre copii povestesc că merg seara la culcare flămânzi^{xvii}

3% au spus că **mereu** se culcă seara flămânzi și nu au niciodată suficientă mâncare

5% au spus că **uneori** se culcă seara flămânzi și nu au suficientă mâncare

ODD corelat | ODD 2. Eradicarea foametei, asigurarea securității alimentare, îmbunătățirea nutriției și promovarea unei agriculturi durabile

Leave no-one behind

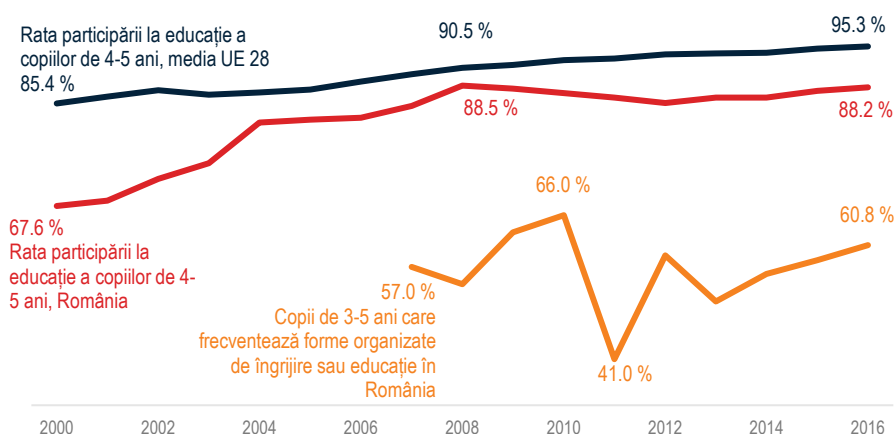
Sănătatea copiilor din România este caracterizată de inegalități semnificative, în principal între copiii care trăiesc în mediul rural și cei din mediul urban. Rata mortalității infantile este mult mai mare în mediul rural (8.9%) față de zonele urbane (5.6%)^{xviii}, în parte din cauza accesului dificil la servicii medicale specializate.

Pentru o analiză detaliată, vezi capitolele 4.1. Mortalitatea infantilă și a copiilor și 4.2. Mamele minoreadolescente

2.2 | Dreptul la educație

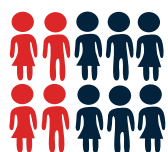
Discrepanțele privind rata participării la educație a diferitelor grupe de vârstă, precum și rezultatele mult mai slabe ale indicatorilor în cazul copiilor de etnie romă și incidența crescută a abandonului școlar în general reprezintă motive importante de îngrijorare privind respectarea dreptului la educație în România. La nivelul școlii primare, gimnaziale și liceale, părăsirea timpurie a școlii afectează peste 46.000 de copii anual. În rândul celor care rămân în procesul educațional, rezultatele educației sunt foarte slabe. Doar aproximativ 61% dintre elevii de 15 ani reușesc să obțină cunoștințe de bază în ce privește citirea și înțelegerea unui text precum și de matematică, rezultat care plasează România pe locul 3 în coada clasamentului între cele 28 de state membre UE.

În ce privește educația preșcolară, deși indicatorul ODD privind **participarea la educație a copiilor de 4-5 ani** prezintă un scor relativ bun de 88.2%^{xix}, **datele Eurostat privind copiii cu vârste între 3 și 5 ani**^{xx} care participă la forme organizate de îngrijire sau educație conform celor declarate de părinții lor arată o participare mult mai scăzută. Discrepanța dintre cei doi indicatori poate să sugereze fie că mulți copii de 4-5 ani încep grădinița doar în ultimul an, fie că mulți copii sunt înscriși la grădiniță (crescând rata formală de participare), dar în realitate nu o frecventează (realitate reflectată de declarațiile părinților).

În 2016, **46,200** de copii au abandonat școala

Rata părăsirii timpurii a școlii în 2016 a fost de 1.6% pentru ciclul primar și gimnazial și de 2.6% pentru ciclul liceal^{xxi}

4 din 10 copii

de 15 ani nu au abilități de bază de citire și înțelegere a unui text, matematică și științe^{xxii}

Investiția scăzută în sistemul de educație

România are un procent foarte mic din PIB alocat educației în comparație cu UE. Media în Uniunea Europeană este de aproximativ 5% pe când alocările României din 2016 și 2017 au fost mai mici de 3%, în ciuda stipulării în Legea Educației nr.1/2011 a unui procent minim de 6%.

Nu toate școlile sunt un mediu sigur pentru copii

30% dintre școlile din România și 62% în mediul rural au toalete în exterior^{xxiii}

3892 de școli nu au autorizație pentru incendiu^{xxiv}

Cel puțin **170** de școli funcționează în clădiri încadrate în clasa I de risc seismic^{xxv}

ODD corelat | ODD 4: Garantarea unei educații de calitate și promovarea oportunităților de învățare de-a lungul vieții pentru toți

Leave no-one behind

Rata copiilor de vârstă școlară neînscriși la școală este de 6% la nivelul întregii populații, dar ajunge la 22% pentru copiii de etnie romă și la 29% pentru copiii cu dizabilități. Toți copiii care provin din familii cu venituri mici sunt de asemenea supuși riscurilor^{xxvi}. Între 2010 și 2018, costul mediu raportat de părinți pentru educația copiilor s-a dublat. Există diferențe majore privind accesul la educație și performanțele școlare între copiii din mediul rural și cei din mediul urban, iar copiii cu dizabilități sunt în mare măsură segregați în școli speciale.

Pentru o analiză detaliată, vezi capitolul 4.3. Acces la educație

2.3 | Dreptul de a fi protejat împotriva violenței, exploatării și relelor tratamente

În special în comunitățile dezavantajate, copiii sunt expuși riscului la exploatare sexuală, trafic de persoane și exploatare prin muncă. Multe dintre abuzuri au loc cu participarea părinților sau a persoanelor care îi îngrijesc, ceea ce îngreunează mult detectarea și raportarea cazurilor. Pe de altă parte, un număr mult mai mare de copii sunt supuși violenței în mod regulat chiar în familie (prin aplicarea pedepselor corporale ca formă de disciplină), la școală (conflicte cu alți copii și bullying) sau online. Diferențele foarte mari dintre statisticile poliției și cifrele raportate din sondaje la nivelul populației sugerează că majoritatea formelor de violență rămân neraportate.

Fetele sunt mai expuse riscului

Deși statisticile oficiale arată o scădere a numărului căsătoriilor timpurii, în peste 5% dintre căsătoriile din 2017 soția avea mai puțin de 20 de ani^{xxvii}. În unele comunități tradiționale ale etniei rome se mai practică și căsătorii informale sub vârsta legală^{xxviii}

“Am avut o colegă [de etnie romă] care a plecat în străinătate și ne-am întâlnit acum ceva timp cu ea și ne-a spus că ar fi vrut să mai vină la școală, dar nu mai poate pentru că la ei este și căsătoria asta de foarte de mici. Și chiar ne-a părut rău. S-a schimbat foarte mult și e cu totul altă persoană față de atunci.”

Fată participată la focus group

În 2015, **36%** dintre victimele traficului de persoane au fost copii, majoritatea fiind exploatați sexual.

316 copii, majoritatea fete, au fost victime ale traficului de persoane^{xxix}

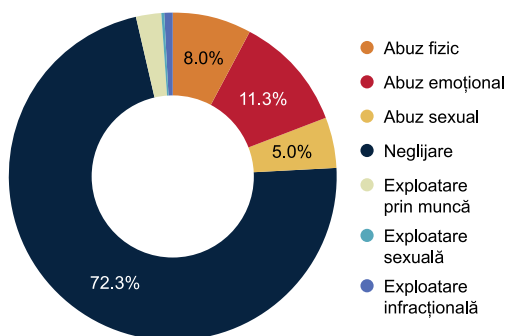

Fetele sunt mult mai frecvent ținte ale **abuzului sexual**. În 2017, 624 de victime din cele 728 de cazuri raportate de către serviciile sociale au fost fete.^{xxx}

ODD corelat | ODD5: Realizarea egalității de gen și împuternicirea tuturor femeilor și a fetelor

Abuz și neglijare

15.386 de copii au suferit de abuz, neglijare sau exploatare în 2017, conform rapoartelor serviciilor sociale^{xxxi}

Violența în familie

Mulți părinți folosesc palmele/plesnitul ca pe o formă de disciplină. În sondaje naționale recente...

1 din 3 părinți au declarat că și-a lovit copilul^{xxxii}
1 din 2 părinți cred că pedeapsa corporală este 'pentru binele copilului'^{xxxiii}

ODD corelat | ODD16: Promovarea unor societăți pașnice și incluzive pentru o dezvoltare durabilă, a accesului la justiție pentru toți și crearea unor instituții eficiente, responsabile și incluzive la toate nivelurile

Leave no-one behind

Copiii din familiile cele mai sărace, cei din comunitățile de etnie romă și copiii străzii sunt mult mai susceptibili riscului de exploatare și abuz. În general, copiii din mediul rural și cei din familii cu venituri mici sunt mult mai des expuși abuzului fizic și verbal^{xxxiv}.

Pentru o analiză detaliată, vezi capitolul 4.4. Violența în familie și la școală

2.4 | Dreptul de a trăi într-un mediu sigur și curat

Deși orașele din România au ajuns în mare măsură la standardele din țările dezvoltate în ceea ce privește accesul la apă curentă și servicii de canalizare, zonele rurale au rămas în urmă pe majoritatea palierele. Aproximativ 68% din populație este conectată la servicii publice de furnizare a apei curente, rata de acces fiind însă 97% în zonele urbane și de doar 33,5% în mediul rural. În ce privește managementul apelor uzate, diferența este încă și mai pregnantă. Puțin peste jumătate din populație era racordată la astfel de servicii în 2017, din care 88% din populația orașelor și doar 8,2% din cei care locuiesc la țară.

În 2015, aproape
1 din 3
locuitori din mediul
rural din România nu
aveau acces la
facilități de canalizare
de bază

În 2015, 81,8% dintre români și doar 68,1% dintre cei din mediul rural aveau acces la facilități de canalizare de bază (facilități cum ar fi racordarea la canalizare, fose septice, toalete cu sistem de tras apă etc.). Aceste cifre plasează România pe ultimul loc din Europa (nu doar din UE, unde media este de 98%), ci chiar mai jos decât unele țări mai puțin dezvoltate, precum Ucraina (96%) sau Georgia (86%)^{xxxv}.

Accesul la apă și canalizare este esențial pentru sănătatea și bunăstarea copiilor. Îmbunătățirea acestor servicii ar avea ca efecte:

- Un risc redus de diaree și reducerea severității malnutriției
- Copiii, mai ales fetele, merg mai des la școală atunci când școala dispune de toalete separate

ODD corelat | ODD 1: Eradicarea sărăciei în toate formele sale

Mai puțin de 6 din 10 locuitori aveau acces în 2015 la condiții și servicii de igienă sigure (precum facilități de eliminare în condiții de siguranță a dejecțiilor), a doua cea mai mică rată din UE după Bulgaria^{xxxvi}.

Mai puțin de 1 din 10 locuitori ai mediului rural aveau acces la servicii publice de canalizare în 2017

În 2017, 51% din populație era racordată la servicii de canalizare și epurare a apelor uzate, din care 88% în mediul urban și doar 8,2% în zonele rurale^{xxxvii}.

"Te gândești și că nu au cu ce să se spele. Avem în clasă două colege care nu se spală, stau la țară și nu au apă. Doamna noastră se duce cu ele la baia școlii și se spală acolo pe față."

Fată, 10 ani, participantă la focus group

ODD corelat | ODD 6: Asigurarea disponibilității și managementului durabil al apei și sanitație pentru toți

11.700 de decese anuale sunt cauzate de poluarea aerului din mediul extern și din locuințe. În cazul copiilor, poluarea aerului duce la deces prematur cauzat de infecții respiratorii acute.

La fiecare 100000 de decese din România din 2016, 59 au fost cauzate de poluare a aerului extern și din locuințe^{xxxviii}. Ținta globală pentru 2030 este de a reduce această cifră la mai puțin de 5 decese/100.000. Nu există date suficiente în România pentru a estima o tendință, dar singurele date din trecut existente indică o cifră mai mică decât cea actuală, sugerând că progresul, dacă există, este în cel mai bun caz inconsecvent. Întreaga Europă de est este caracterizată de o rată mai mare a mortalității din cauza poluării aerului, țările din regiune afișând constant rate ale deceselor din această cauză duble față de țările din Europa de vest.

ODD corelat | ODD 3. Asigurarea unei vieți sănătoase și promovarea bunăstării tuturor la orice vârstă.

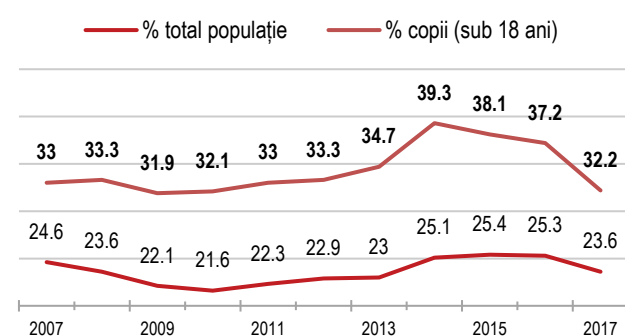

Accesul la apă, salubritate și igienă din zonele rurale este cu mult în urma condițiilor existente în orașe pentru toate categoriile, iar comunitățile marginalizate cu populație de etnie romă sunt în mod deosebit afectate din cauza condițiilor improprie de locuire care fac racordarea la servicii publice mult mai dificilă și costisitoare. O îngrijorare deosebită în cazul copiilor este și faptul că peste o treime din școli nu dispun de facilități corespunzătoare.

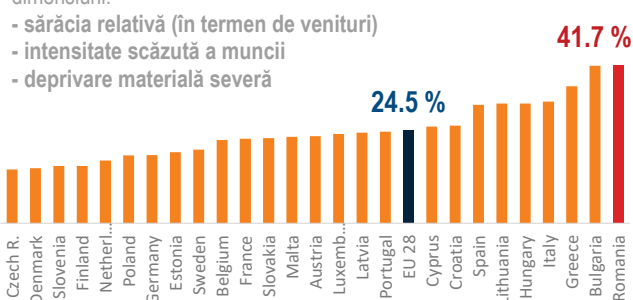
2.5 | Dreptul la șanse egale în viață

În 2017, aproape o treime dintre copiii României trăiau sub pragul național al sărăciei^{xxxix}. Acest indicator, echivalent cu rata sărăciei relative (respectiv rata riscului de sărăcie în statisticile UE) era de 32,2% pentru copiii cu vârste între 0 și 18 ani, față de 23,6% la nivelul întregii populații. Deși ultimii 3 ani înregistrați arată o scădere progresivă a ratei sărăciei relative de la 39,3% în 2014, cifrele arată practic o revenire la situația de acum 10 ani în ce privește proporția copiilor care trăiesc în sărăcie. Familiile cu 3 sau mai mulți copii sunt cele mai afectate, rata sărăciei în rândul acestora fiind de aproape 62% în 2017. Copiii din România sunt în cea mai gravă situație la nivelul statelor UE în ce privește sărăcia multidimensională (41,7%), un indicator compus din rata sărăciei relative, lipsa materială severă și ponderea persoanelor care trăiesc în gospodării cu o intensitate redusă a muncii^{xl}.

Adulți și copii care trăiesc sub pragul de sărăcie, 2007-2017

Sărăcia multidimensională sau Rata riscului de sărăcie și excluziune socială (2017) pentru copiii din Europa, după 3 dimensiuni:

Băiat, 10 ani,
participant focus grup

“Avem și colegi săraci în clasă și știți că ne cere fondul clasei, că ne cer să aducem bani pentru cărțile și caietele speciale și dacă părinții lor nu au atunci nu mai vin la școală. Doamna noastră le trage la xerox de pe caietele noastre și le dă foi să lucreze și ei.”

Transferuri sociale și servicii sociale pentru copii

Transferurile sociale reduc procentul de copii aflați sărăcie relativă cu 15,7%

Rata sărăciei relative în rândul copiilor (0-18 ani) înainte de transferurile sociale a fost de 44,1% în 2018, față de 38,1% după transferurile sociale^{xli}.

Sursele oficiale raportează că 100% dintre copii sunt acoperiți de sistemul de protecție socială.

În realitate, această estimare se bazează probabil pe premisa că toți copiii sunt eligibili, dar acoperirea efectivă cu servicii depinde de înregistrarea nașterilor și de depunerea unei cereri oficiale de către reprezentantul legal al copilului. Cei care nu sunt înregistrați sau care nu au depus cererile oficiale nu sunt incluși în statistici. Diferența dintre numărul total de copii rezidenți în 2017 și numărul total de beneficii sociale distribuite în același an este de aproape 60.000 de copii, sugerând că acoperirea este de maximum 98,4%.

23.545 de copii utilizau serviciile unor centre de zi în iunie 2018

34.984 de copii erau sprijiniți de alte servicii de prevenire

11.309 de copii beneficiau de servicii oferite de către organizații private^{xlii}

ODD corelat | ODD 1: Eradicarea sărăciei în toate formele sale și în orice context

Leave no-one
behind

Copiii de etnie romă și cei care locuiesc în mediul rural sunt mult mai expuși riscului de sărăcie. În 2011, 3 din 4 persoane de etnie romă trăiau în sărăcie relativă, față de o rată de 1 din 4 în rândul populației generale^{xliii}. În zonele rurale, mai mult de 52% dintre copii trăiau în sărăcie relativă în 2012, în comparație cu 17% din cei din orașe^{xliiv}. În toate familiile cu copii, nivelul educației părinților explică o mare parte din variația ratei sărăciei relative, de la 15% în familiile în care părinții au educație superioară la 42% în familiile în care părinții au terminat liceul și la 74% în cazul copiilor ai căror părinți nu au absolvit liceul^{xliiv}. Corelația dintre nivelul educațional și rata sărăciei relative sugerează că accesul inechitabil la educație al categoriilor dezavantajate perpetuează ciclul sărăciei și adâncește inegalitățile între copiii din medii sociale diferite.

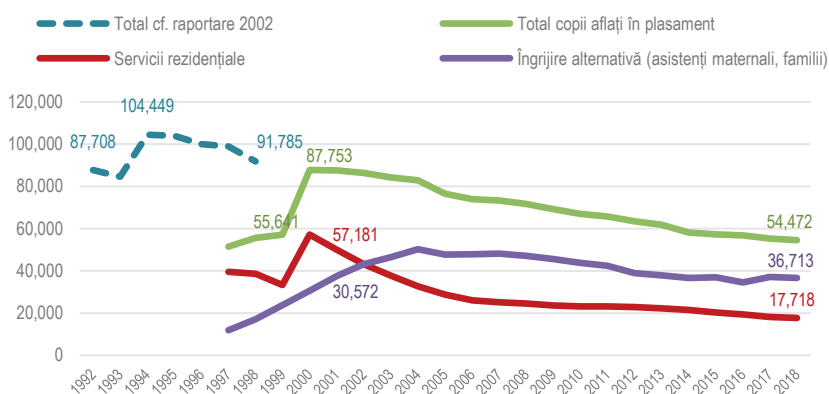

2.6 | Dreptul la familie și îngrijire adecvată

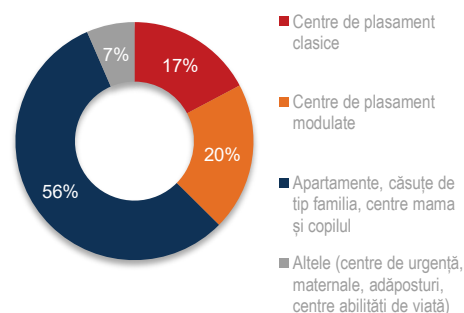
Copiii din sistemul de protecție

S-au înregistrat progrese semnificative din anii '90 până în prezent în ceea ce privește numărul total de copii aflați în forme alternative de îngrijire în România, producându-se, totodată, o trecere de la instituțiile rezidențiale la servicii de tip familial, cum ar fi plasamentul și asistența maternală. S-a pus accent deosebit pe închiderea centrelor de plasament de mare capacitate, care găzduiesc, în medie, peste 100 de copii. Cu toate acestea, la jumătatea anului 2018, existau încă 54.500 de copii separați de familiile lor și aflați în forme alternative de îngrijire, dintre care 17.718 se aflau în plasament de tip rezidențial, 5.684 dintre aceștia locuind în centre de plasament de mare capacitate^{xvi}. Un alt aspect problematic îl reprezintă numărul foarte mare de copii cu dizabilități aflați în plasament de tip rezidențial, în special în centre de mare capacitate.

Numărul copiilor din sistemul de protecție după tipul de îngrijire, 1992-2018

Copii îngrijiți în servicii de tip rezidențial (Iunie 2018)

Justiția juvenilă

407 copii în detenție în 2016^{xlvii}

177	208	22
în centre educative	în centre de detenție	în alte locații provizorii

Există insuficientă cunoaștere și aplicare a practicii diversivării în România pentru copiii aflați în conflict cu legea

Opinia copiilor

Deși, conform noului cod penal, scopul detenției în aceste centre este reeducarea și reabilitarea, copiii din centrele de detenție intervievați le percep ca fiind "închisoari" și sunt preocupați de siguranța personală, izolarea de comunitate, și lipsa familiei^{xlviii}.

Încălcarea drepturilor în arest și detenție

- În perioadele de arest (înainte de sentință) au loc încălcări grave (brutalitate din partea ofițerilor de poliție, lipsa prezenței unui asistent social, în peste 1/3 din cazuri nu este prezent nici un avocat în timpul arestului)
- Copiii care sunt arestați în general nu merg la școală în toată perioada până la pronunțarea sentinței finale
- În centrele de detenție violența în rândul copiilor este foarte frecventă și adesea tolerată deliberat de către personalul centrelor^{xlix}

Încălcarea drepturilor în timpul procedurilor legale

- Lipsa curților specializate pentru copii (există doar 1 în țară)
- Lipsa judecătorilor, procurorilor și avocaților specializați și formați pentru a lucra cu copiiⁱ
- Foarte puțini avocați calificați să ofere consiliere legală copiilor
- Lipsa procedurilor, încăperilor și echipamentelor prietenoase pentru copii
- Copiii victime trebuie să își confrunte agresorii la tribunal
- Lipsa intimității și confidențialității (inclusiv prin publicarea de date personale pe paginile web ale tribunalelor)

ODD corelat | ODD 16: Promovarea unor societăți pașnice și incluzive pentru o dezvoltare durabilă, a accesului la justiție pentru toți și crearea unor instituții eficiente, responsabile și incluzive la toate nivelurile

Leave no-one behind

Copiii cu dizabilități și cei care provin din familii cu venituri mici sau de etnie romă sunt mult mai susceptibili riscului de a ajunge în sistemul de protecție. Comitetul ONU privind Drepturile copilului a subliniat faptul că sărăcia și condițiile care derivă din aceasta "nu ar trebui să fie niciodată unica justificare pentru a îndepărta un copil de lângă părinți". Aproape 30% dintre copiii aflați în plasament au o dizabilitate, și majoritatea acestora se află în centre de plasament de mari dimensiuni, unde nu pot primi îngrijirea adecvată.

Pentru o analiză detaliată, vezi capitolele 4.5. Copiii din sistemul de protecție și 4.6. Copiii afectați de migrație

3

Actori și politici publice relevante

Pentru a înțelege sistemul dinamic de forțe de care depinde bunăstarea copiilor din România, în această secțiune am analizat actorii cheie și cele mai importante politici publice din domeniu. Sunt, de asemenea, discutate angajamentul politic privind drepturile copilului și evoluția cadrului legal privind protecția drepturilor copilului începând cu 1990. Sunt evidențiați factorii de decizie și actorii cei mai importanți din sistem, cu o atenție sporită privind rolul societății civile.

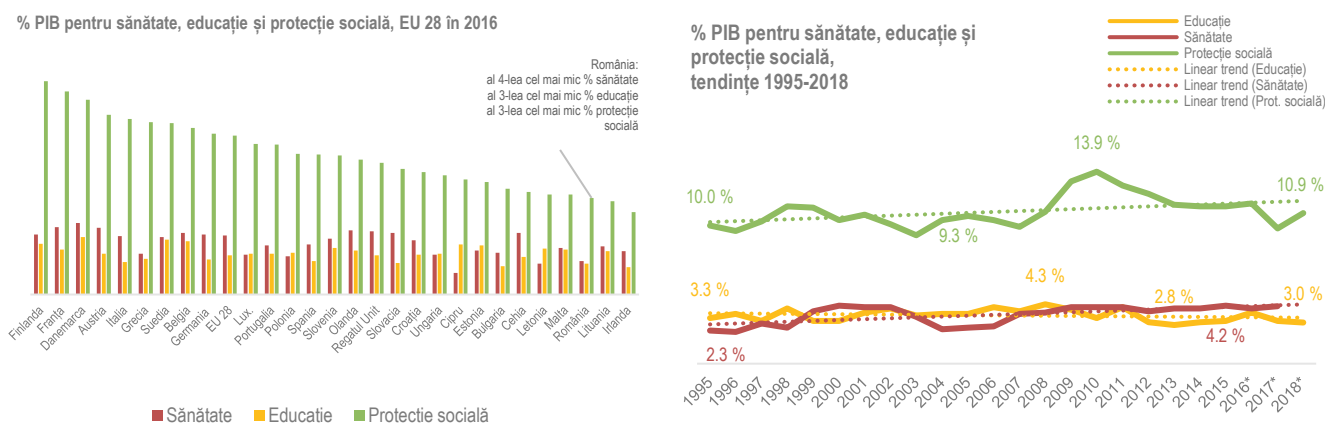
În secțiunile care urmează sunt semnalizate și o serie de acțiuni recomandate pentru a îmbunătăți situația copiilor

3.1 | Angajamentul politic față de drepturile copiilor din România

După căderea regimului comunist din România, un prim semnal legat de angajamentul actorilor politici de a proteja drepturile copiilor a fost dat de ratificarea foarte rapidă a Convenției ONU privind Drepturile Copilului (UNCRC) și crearea unor noi instituții de protecția copilului. Cu toate acestea, primele două guverne de după 1989 au eșuat în a genera legislație adecvată pentru protecția drepturilor copilului în primii 7 ani. Abia în 1997 au fost aprobate primele schimbări normative în domeniu prin ordonanțe de urgență, scurtcircuitând procesele de dezbatere legislativă. Drepturile copilului și protecția acestora au revenit ca un punct important pe agenda publică începând cu anul 2000 și până la aderarea României la Uniunea Europeană în 2007. Sub presiunea partenerilor din UE de a grăbi reforma în toate sectoarele, Guvernul și Parlamentul României au luat măsuri importante pentru a întări cadrul instituțional prin înființarea Autorității Naționale pentru Protecția Copilului și Adopții în 2001 și apoi prin adoptarea Legii cadru privind protecția și promovarea drepturilor Copilului în 2004, având la bază prevederile UNCRC și un proces consistent de consultare cu societatea civilă.

Din nefericire, multe dintre măsurile legale adoptate în această perioadă s-au dovedit a fi doar de natură formală sau administrativă întrucât nu au fost însoțite de finanțare adecvată, au fost sever afectate de instabilitate politică și instituțională și, în unele cazuri, au fost pur și simplu ignorate. Autoritatea Națională pentru Protecția Copilului și Adopții, abia înființată în 2001, a fost restructurată în 2005 ani în 2 instituții distincte - Autoritatea Națională pentru Protecția Copilului și Oficiul Român pentru Adopții. Apoi, în 2010 Autoritatea a fost desființată și atribuțiile acesteia au fost preluate de către un departament al ministerului de resort, urmând să fie reînființată în 2014 ca Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Copilului și Adopții - încorporând din nou și rolul Oficiului Român pentru Adopții care a fost desființat.

Lipsa unui angajament politic real pentru îmbunătățirea situației copiilor este evidențiată și de faptul că, indiferent de succesiunea guvernelor, programelor politice și a declarațiilor, alocările bugetare ca procent din PIB pentru sectoarele cele mai relevante pentru copii (sănătate, educație și protecție socială) au rămas surprinzător de constante din anii 1990 până astăzi și sunt în continuare printre cele mai mici din Uniunea Europeană^{li}. Practic, nici un guvern nu a variat semnificativ investițiile din aceste sectoare cheie. Este imposibil să urmărim cu exactitate alocările pentru copii în bugetul național, chiar și în majoritatea bugetelor sectoriale, pentru că nu există categorii bugetare distincte referitoare la copii. Asta înseamnă că **nu putem estima ce sume sunt cheltuite în mod real pentru copii în diferite sectoare** și cum variază ele, dar mai grav, înseamnă că **nu pot fi evaluate în mod realist nici ce sume în plus ar fi necesare**.

ACTION

Acțiuni necesare

Un angajament politic real pentru îmbunătățirea radicală a situației copiilor din România ar viza în primul rând politici publice centrate pe copil. Astfel de politici publice trebuie să înceapă cu evaluarea nevoilor copiilor pe bază de date colectate la zi și defalcate pe categorii, alocând apoi resurse suficiente care să țină seama în mod direct copiii ca beneficiari, în contrast cu situația actuală în care bugetele se ajustează ușor de la un an la altul, cât mai puțin posibil, indiferent de culoarea politică a guvernului.

3.2 | Relevanța Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă pentru realizarea drepturilor copilului

Implementarea de către România a Agendei 2030 a presupus până în prezent dezvoltarea unor mecanisme instituționale care să urmărească ODD și includerea obiectivelor în strategiile naționale – inclusiv prin realizarea unei noi Strategii Naționale pentru Dezvoltare Durabilă în 2018 de către Departamentul pentru Dezvoltare Durabilă aflat în subordinea directă a Primului Ministruⁱⁱⁱ. Strategiei îi lipsesc însă ținte intermediare pentru atingerea obiectivelor până în 2030, precum și un plan de acțiune. În iulie 2018, cu 6 luni înainte de lansarea noii strategii, România a prezentat și primul său Raport Național Voluntar de progres privind implementarea Agendei 2030. Relevanța politică a Agendei 2030 a crescut în perioada în care România a deținut Președinția Consiliului Uniunii Europene între ianuarie și iunie 2019, mai ales pentru că România a organizat în perioada respectivă o serie de conferințe și reuniuni politice internaționale, inclusiv Summit-ul informal al șefilor de stat sau de guvern din Uniunea Europeană în Mai 2019 la Sibiu.

Cadrul instituțional pentru coordonarea implementării Agendei 2030:

1. Comitetul interministerial pentru coordonarea integrării domeniului protecției mediului în politicile și strategiile sectoriale la nivel național – Punct Național de Contact, organizat în cadrul Ministerului Mediului
2. Departamentul pentru Dezvoltare Durabilă - în cadrul aparatului de lucru al Guvernului, în subordinea primului-ministru, finanțat de la bugetul de stat prin bugetul Secretariatului General al Guvernului.
3. Subcomisia pentru Dezvoltare Durabilă a Camerei Deputaților – parte din Comisia pentru Politică Externă din Parlamentul României

Până în prezent însă, **eforturile legate de implementarea Agendei 2030 par să se concentreze în cea mai mare măsură pe protecția mediului, energie și schimbări climatice, acordând mult mai puțină atenție Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă care sunt legate mai strâns de drepturile copilului.** Dintre mecanismele instituționale create în cadrul guvernului pentru implementarea Agendei 2030, Comitetul interministerial este coordonat de către Ministerul Mediului, iar Departamentul pentru Dezvoltare Durabilă a fost condus de la înființare de un fost Ministru al Mediului. Raportul Național Voluntar din 2018 analizează în principal progresul privind obiectivele de mediu și energie și face foarte puțin referire la câteva obiective de protecție socială grupate sub principiul “nimeni nu este lăsat în urmă”. Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030 cuprinde toate ODD, dar nu include ținte asumate și credibile de progres, în condițiile în care realizările menționate țin în mare măsură de adoptarea altor strategii (unele aproape de orizontul final și care nu au fost niciodată implementate), sau adoptarea unor legi a căror intrare în vigoare a fost amânatăⁱⁱⁱⁱ.

3.3 | Legislație și strategii privind protecția drepturilor copilului

Cadrul legal din domeniul protecției drepturilor copilului a fost dezvoltat treptat și a suferit multe modificări din anii 1990. Principiile din UNCRC au fost incluse în mare parte în Legea cadru privind protecția și promovarea drepturilor copilului adoptată în 2004. O serie de strategii la nivel național în toate sectoarele relevante au fost dezvoltate și adoptate în perioada 2014-2016 cu un orizont de 5 ani, cu contribuții extinse din partea experților Băncii Mondiale și pe alocuri din societatea civilă. Deși strategiile sunt în general cuprinzătoare și ambițioase în raport cu situația actuală, cele mai multe nu au ajuns să fie operaționalizate nici măcar formal într-un plan de acțiune, iar puținele planuri de acțiune dezvoltate nu au fost bugetate și implementate. Nu există rapoarte de monitorizare a progresului privind atingerea obiectivelor strategice din aceste documente, care par în realitate să fie ignorate atunci când e vorba de dezvoltarea de politici publice și luarea deciziilor.

Monitorizare și culegere de date

Analiza realizată pentru acest raport a evidențiat lacune majore în ce privește colectarea de date pe majoritatea dimensiunilor analizate. În unele cazuri, datele existente nu sunt dezagregate pe categorii de vârstă și nu permit deci analiza situației copiilor. În alte cazuri, procesele defectuoase de colectare de date, precum și discrepanțele din date sunt atât de mari încât încrederea în veridicitatea unor cifre este extrem de mică, cum ar fi de exemplu cazul datelor despre copiii cu părinți plecați la muncă în străinătate. Există de asemenea și situații în care autoritățile publice colectează în mod regulat date cu un nivel ridicat de precizie, dar nu le comunică public într-un format și cu o regularitate care să permită entităților independente să monitorizeze schimbările. Se poate evidenția cu precădere lipsa datelor sau existența unor date cu nivel mic de credibilitate privind mai mulți indicatori în următoarele domenii: (1) copii cu dizabilități; (2) copii afectați de migrația părinților; (3) violența împotriva copiilor; (4) tineri care părăsesc sistemul de protecție specială; (5) opinii ale copiilor.

Timeline of the ratification of most important international conventions and national legislation for child rights

Ratification of the UN Convention on the Rights of the Child	1990	Romanian National Committee for UNICEF created
Ratification of the Hague Convention on Protection of Children and Cooperation in Respect of Intercountry Adoption	1993	National Committee for the Protection of the Child created
	1997	Emergency Ordinance no. 25/1997 on the legal aspects of adoption Emergency Ordinance no. 26/1997 on the protection of children in difficulty Department for Child Protection created within government executive structure
Ratification of the 2 Optional Protocols of the UNCRC on sale of children, child prostitution and child pornography, and on the involvement of children in armed conflict (2001)	2000	Law No. 197/2000 on domestic violence and child abuse
	2001	National Authority for Child Protection and Adoptions created
	2004	Framework Law on Child Protection adopted based on UNCRC
	2005	National Authority for the Protection of the Rights of the Child created by expanding the mandate of the N.A. for Child Protection and Adoptions and creating a separate Romanian Office for Adoptions
Ratification of The Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings (2006)	2006	
	2007	Law No. 288/2007 modifying the Family Code, setting at 18 years old the legal age of marriage for both boys and girls
	2010	National Authority for the Protection of Children's Rights closed and its attributions taken over by a ministerial department (2010)
	2011	Law on Education (Law no. 1/2011) adopted with a more progressive perspective on education Amendments to the Adoption Law (2011)
	2013	Introduction in Law 272/2004 of an additional Section IV Protection of children with parents working abroad, properly regulating the social protection of children left behind (2013)
	2014	Amendment preventing the placement in residential care of children under the age of 3 (Law no. 131/2014) National Authority for the Protection of Child Rights and Adoptions reinstated and Office for Adoptions closed (2014)
Ratification of Istanbul Convention on Action against violence against women and domestic violence (2016)	2016	
	2018	Amendment to Child Protection Law raising preventing the placement in residential institutions of children under the age of 7 (previous age was 3) - Law no. 268/2018 Amendment to Adoption Law simplifying adoption procedures

ACTION

Acțiuni
necesare

Este necesară o schimbare strategică a politicilor publice pentru **prioritizarea prevenirii în serviciile de protecția copilului** – față de sistemul actual în care serviciile sunt create să reducă efectele unor situații deja produse, către structuri care previn încălcarea drepturilor copiilor și separarea acestora de familii.

O altă nevoie identificată în cadrul normativ este aceea de a dezvolta politici publice naționale care să abordeze în mod specific **nevoile copiilor cu dizabilități**. Politicile și strategiile existente vizează fie toți copiii, fie toate persoanele cu dizabilități inclusiv adulții. Astfel, categoria copiilor cu dizabilități rămâne în urmă, în ceea ce privește identificarea nevoilor specifice, prioritizarea și colectarea de date.

Monitorizarea și colectarea de date dezagregate care lipsesc în prezent pentru mai mulți indicatori este o condiție necesară și urgentă pentru dezvoltarea unor politici publice care să poată aborda în mod eficient problemele copiilor.

3.4 | Harta actorilor relevanți

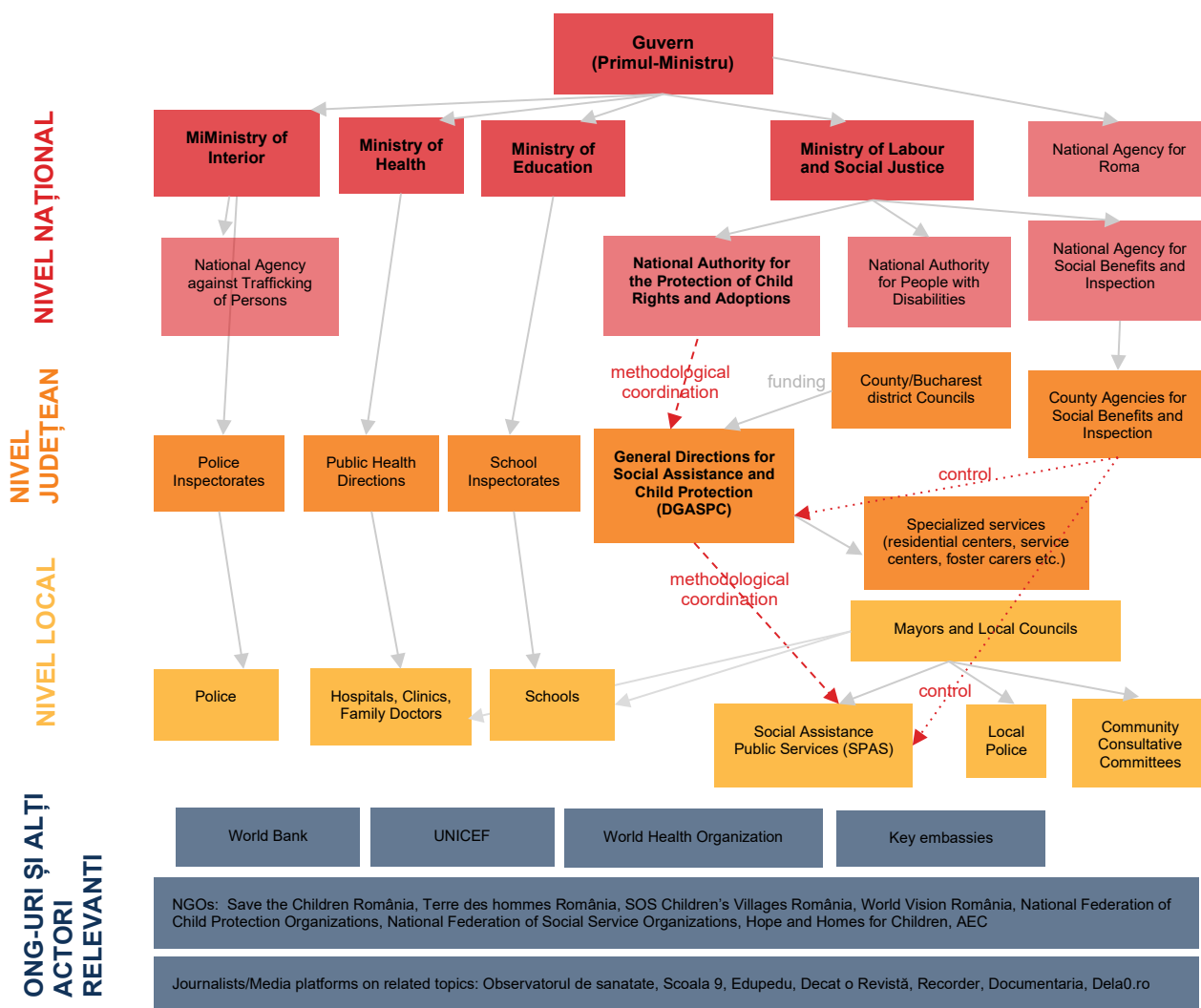
Probleme legate de coordonarea inter-instituțională

Harta actorilor instituționali de la niveluri diferite scoate la iveală o serie de probleme privind subordonarea, coordonarea și finanțarea care afectează eficiența funcționării instituțiilor. O situație larg discutată este cea a Direcțiilor Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului (DGASPC) de la nivel județean, care sunt finanțate din bugetele Consiliilor Județene, dar implementează politici coordonate de la nivel central de către Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Copilului și Adopții (ANPDCA). La nivel local, Serviciile Publice de Asistență Socială se subordonează și sunt finanțate direct de către Primării, dar se presupune că sunt ghidate metodologic de către DGASPC. Alte servicii de la nivel local de care beneficiază copiii (educație, sănătate) răspund pe linie ierarhică fiecare de alt minister de linie. În practică, asta s-a dovedit a fi un impediment în calea dezvoltării de servicii integrate pentru copii din cauza dificultății de a coordona finanțări și responsabilități ale unor echipe mixte care răspund ierarhic de ministere diferite.

Probleme privind alocarea resurselor

Actorii din serviciile publice de protecția copilului semnalează în mod frecvent probleme de sub-bugetare și resurse umane insuficiente. Descentralizarea finanțării serviciilor la nivel local înseamnă și că resursele sunt cele mai limitate în comunitățile rurale și sărace, adică exact acolo unde serviciile de protecție socială sunt cele mai necesare. Numărul de posturi alocate în serviciile sociale este de asemenea mult mai mare în orașe decât în mediul rural, reflectând și faptul că serviciile specializate sunt organizate la nivel de județ, deci aparțin de DGASPC.

3.5 | Deschiderea față de societatea civilă

Colaborarea dintre factorii de decizie și organizațiile societății civile preocupate de drepturile copilului a cunoscut perioada cea mai prolifică în anii care au precedat aderarea României la Uniunea Europeană, când partenerii de la nivel european puneau presiune pe Guvernul României să adopte o serie de reforme în toate sectoarele, inclusiv în ce privește drepturile copiilor și sistemul de protecție a copilului. Cadrul legal adoptat în 2004 a fost elaborat în urma unui proces consistent de consultare cu mai multe ONG-uri din sector, prin care s-a reușit transpunerea principiilor din Convenția ONU privind Drepturile Copilului în legislația națională. În ciuda acestei perioade de strânsă cooperare, slăbirea presiunii externe asupra guvernului după aderarea la UE în 2007 a fost însoțită și de o diluare a motivației autorităților publice și actorilor politici de a colabora cu societatea civilă.

Organizațiile active în domeniul protecției copilului, cu precădere cele cu capacitate mai mare, mențin relații de colaborare cu persoane relevante mai ales de la nivelul tehnic din ministere și din agențiile relevante. Colaborarea cu societatea civilă este de asemenea mai strânsă la nivelul instituțiilor județene și locale care, pe fondul resurselor mai limitate percep valoarea adăugată a parteneriatelor cu ONG-uri mai clar decât autoritățile de la nivel național. ONG-urile din domeniu implementează frecvent proiecte care au ca scop creșterea capacității instituțiilor și personalului din sistemul de protecție a copilului de la nivel județean și local, inclusiv formări pentru specialiști și schimburi internaționale de bune practici.

Mecanismele existente de colaborare și consultare a societății civile de către autorități sunt în prezent foarte limitate ca scop sau nefuncționale

La nivel central

- Un mecanism existent pe hârtie - Coaliția anti-sărăcie înființată în 2016 și având grupuri de lucru relevante pentru protecția copilului, nu a mai funcționat după schimbarea guvernului de la finalul anului 2016
- Administrația Prezidențială, având prerogative limitate de politică internă, a creat un grup de lucru privind copiii cu părinți plecați și a organizat consultări pentru o strategie națională privind educația
- Ocazional câte un minister invită ONG-urile la întâlniri pentru a le consulta punctual pe un subiect - de exemplu grupul de lucru mama și copilul convocat ocazional de Ministerul Sănătății.

La nivel local funcționează echipe inter-sectoriale/multidisdisciplinare pe lângă DGASPC care includ profesioniști din ONG-uri locale.

Finanțarea publică a ONG-urilor furnizoare de servicii sociale

În ultimii ani cuantumul fondurilor publice alocate precum și numărul beneficiarilor deserviți de ONG-uri a scăzut. Dacă în 2014 subvențiile ajungeau la peste 23 milioane de lei în total pentru 16.146 de beneficiari, în 2017 ONG-urile au primit subvenții de 16,8 milioane cu care au reușit să ofere servicii unui număr de 8.778 de persoane.

Mecanismele legale pentru contractarea de către entitățile publice a unor servicii sociale de la ONG-uri au fost îmbunătățite și clarificate în ultimii ani, dar nu se alocă resurse bugetare suficiente în acest sens. ONG-uri din domeniul protecției copilului au semnalat faptul că uneori copiii aflați în plasament în centre private sunt "uitați" de autorități la alocarea fondurilor, sau le sunt alocate sume mai mici decât standardul de cost per beneficiar^{iv}. ONG-urile nu primesc fonduri publice pentru activități care țin de prevenire.

Exemple de colaborări și inițiative de advocacy de succes ale ONG-urilor

- Între 1996 și 2000, organizațiile World Vision, Bethany și Holt au extins modelul management-ului de caz pentru copiii expuși riscului de separare de familie^{lv}
- În anul 2004, Organizația Salvați Copiii România a pledat cu succes pentru interzicerea prin lege a violenței împotriva copiilor, inclusiv în ce privește pedepsele corporale, umilirea sau comportamentele degradante.
- În 2016 a fost adoptat un program de stimulare a participării la educație timpurie a copiilor din familii sărace, pilotat și promovat de un ONG^{lv}.
- Rolul "Avocatul Copilului", adjunct al instituției Avocatul Poporului, a fost instituit în 2018 în urma unor lungi eforturi ale ONG-urilor în acest sens.

În ultimii 3 ani, relația dintre factorii politici de decizie și societatea civilă în generală fost din ce în ce mai limitată și adesea tensionată, tensiunile fiind alimentate de un climat general de neîncredere, acuzații lansate pe canale media prietenoase cu guvernul cum că ONG-urile servesc interese străine, precum și de un număr de inițiative legislative și decizii criticate de ONG-uri ca fiind restrictive pentru societatea civilă.

Intervenții recente ale guvernului și unor parlamentari care restricționează spațiul societății civile

- Au fost propuse schimbări ale legislației care reglementează sectorul, printre care amenințarea cu disoluția ONG-urilor dacă nu publică informații detaliate despre toți donatorii în Monitorul Oficial, de două ori pe an^{lvii}.
- În ce privește reglementările din domeniul fiscal și încurajarea filantropiei, în 2017 au fost eliminate scutiile de taxe pentru achiziționarea de bunuri de la unitățile protejate, forțând multe ONG-uri care înființaseră unități protejate pentru a angaja persoane cu dizabilități să-și reducă activitatea.
- Schimbarea intertempzivă a majorității reprezentanților ONG din Comitetul Economic și Social (un organism consultativ non-decisional care comentează asupra deciziilor guvernului). Reprezentanții unor ONG-uri care erau critice cu guvernul au fost îndepărtați din acest comitet în ciuda faptului că mandatele lor nu expirau pentru încă aproape 2 ani^{lviii}.
- Propunerea legislativă privind prevenirea spălării banilor a introdus obligații de raportare pentru ONG-uri similare cu cele impuse instituțiilor financiare, amenințând să blocheze efectiv activitatea unor organizații cu număr mare de beneficiari individuali, ca de exemplu Salvați Copiii sau World Vision România.
- După ce în 2016 a fost adoptată o lege care permitea ONG-urilor accesul în instituții rezidențiale pentru persoane cu dizabilități, în 2018 în Senat a apărut o nouă inițiativă legislativă care propune interzicerea din nou a accesului.

ACTION

Acțiuni necesare

Instituirea unor mecanisme deschise și consecvente **de consultare cu actorii relevanți din societatea civilă**, inclusiv cu organizațiile reprezentative ale copiilor și tinerilor.

Stabilirea unor mecanisme și alocarea de fonduri pentru ca ONG-urile să participe la **monitorizarea independentă a serviciilor** pentru copii.

Alocarea de **fonduri care urmează beneficiarului mai degrabă decât furnizorul de servicii** – implicit alocarea costurilor standard pentru fiecare copil, indiferent dacă este îngrijit de o entitate publică sau privată. În plus, trebuie alocate fonduri pentru activități de prevenire, nu doar pentru prestarea de servicii sociale specializate.

4

Șapte probleme fundamentale pentru copiii din România

Din analiza indicatorilor privind drepturile copiilor (vezi capitolul 2), șapte probleme au fost identificate ca fiind printre cele mai grave și urgente pentru copiii din România. Selecția celor șapte probleme are la bază datele existente, opinii ale unor experți și opinii ale copiilor. În capitolul următor, fiecare dintre acele probleme este analizată pentru a înțelege evoluția problemei din 1990, situația actuală și acțiunile recomandate pentru a o remedia.

ACTION

Pentru fiecare problemă sunt evidențiate o serie de acțiuni recomandate.

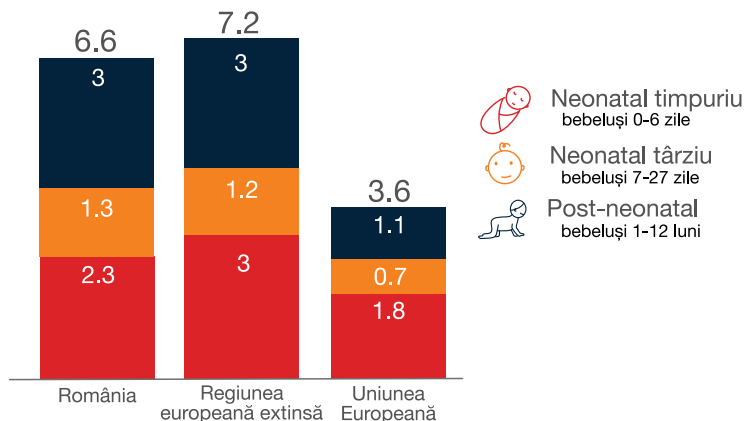
4.1 | Mortalitatea infantilă și a copiilor

În România, unul din fiecare 140 de nou-născuți nu va ajunge să împlinească vârsta de un an. Rata mortalității infantile este dublă față de media din Uniunea Europeană, unde rata deceselor în primul an este de doar 1 la fiecare 270 de bebeluși^{lx}. Doar în 2017, **1634** de copii din România au murit înainte să împlinească 5 ani, din care **1358** aveau mai puțin de 1 an.^{lx}

Mortalitatea infantilă pe grupe de vârstă

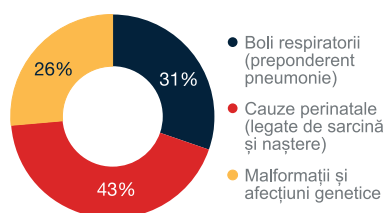
per 1000 de nașteri

Rata mortalității infantile este deosebit de mare în comparație cu restul regiunii. În 2015, România a înregistrat 7,6 decese la 1000 de nașteri, mai mare decât a întregului continent european (conform Organizației Mondiale a Sănătății, 7,2 la 1000 în 2014), și mai mult decât dublă față de media UE (3.6 în 2015). Diferențele cele mai mari în comparație cu UE se înregistrează în ce privește mortalitatea copiilor mai mari de 7 zile în general și mai ales a celor între 1 și 12 luni^{lxi}.

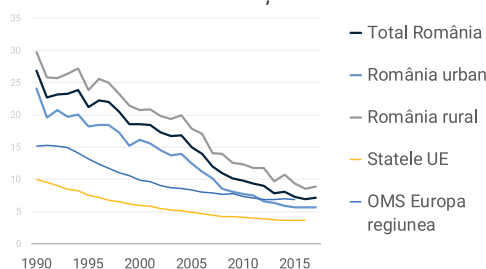
Mulți bebeluși și copii mor din cauze care au legătură cu îngrijirea medicală și parentală, cum ar fi bolile respiratorii^{lxii}, care reprezintă motivul de deces pentru o proporție mult mai mare de copii din România în comparație cu media din Uniunea Europeană^{lxiii}.

Mortalitatea infantilă pe cauze (2017)

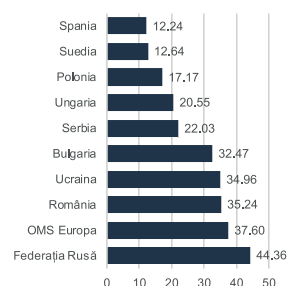
Deși rata mortalității infantile a scăzut constant din 1990 în România, urmând tendința europeană și globală, persistă diferențe majore între zonele rurale și cele urbane care sugerează că cel puțin o parte dintre decese sunt legate de lipsa accesului la servicii medicale în mediul rural^{lxiv}.

Evoluția ratelor mortalității infantile în zonele rurale și urbane

Numărul copiilor care mor înaintea vârstei de 5 ani este mult mai mare în România decât în alte țări comparabile din regiune^{lxv} (datele Organizației Mondiale a Sănătății)

Decese la copii de 1-4 ani per 100,000 locuitori

Pentru a reduce mortalitatea infantilă și în rândul copiilor este nevoie să fie abordate toate cauzele majore ale acestora, începând cu cele care țin de îngrijire și screening în perioada sarcinii, dotarea maternităților din toată țara cu echipament specializat și reducerea numărului mare de decese ale bebelușilor și copiilor care pot fi prevenite prin educația părinților, monitorizarea timpurie a familiilor cu risc crescut, mai ales în zonele rurale, prin rețele locale de mediatori sanitari, asistente medicale comunitare și moașe.

ACTION
Acțiuni necesare

Îngrijire prenatală
Creșterea accesului femeilor însărcinate la serviciile gratuite de îngrijire pre- și postnatală la care au dreptul

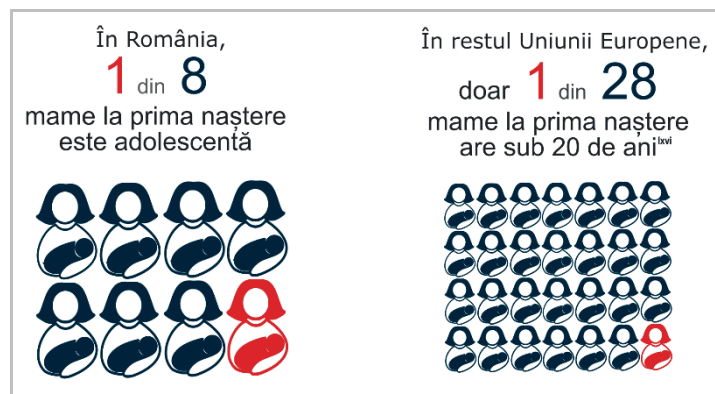
Echipament medical specializat
În maternități pentru îngrijirea copiilor născuți prematur

Educarea părinților și monitorizare
pentru direcționarea copiilor către servicii medicale de la primele semnale de alarmă privind îmbolnăvirea

Asistente medicale comunitare și mediatori sanitari
Care să monitorizeze populațiile mai izolate cu risc crescut și să sprijine noii părinți

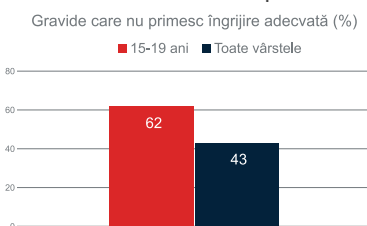
4.2 | Mamele adolescente

La nivel global, sarcinile în perioada adolescenței afectează fetele cele mai sărace, atât în țările dezvoltate, cât și în cele în curs de dezvoltare. Fetele care devin mame la vârsta adolescenței au o probabilitate mai mică să își continue școala și șanse mai mari să rămână sărace. Sarcinile timpurii sunt de asemenea asociate cu complicații de natură medicală, atât pentru mama, cât și pentru copil.

Ponderea sarcinilor în rândul femeilor sub 20 de ani este mult mai mare în România în comparație cu alte țări din regiune. Și mai îngrijorător este faptul că, din totalul bebelușilor născuți de mame cu vârsta între 10 și 14 ani din toată Uniunea Europeană, 37% dintre aceștia sunt născuți de mame din România, deși dacă nu am ține cont de vârsta mamei, doar 4% dintre bebelușii din UE se nasc anual în România.^{lxvi}

Un sondaj privind accesarea serviciilor medicale prenatale arată că mamele adolescente au o probabilitate mult mai mică de a beneficia de îngrijire prenatală^{lxvii}

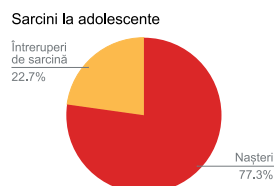
Sarcinile timpurii prezintă un risc crescut, atât pentru mama, cât și pentru copil. Mamele sunt 20 de ani au o probabilitate crescută de a pierde copilul în timpul sarcinii sau la naștere.^{lxviii}

Rata născuților morți
(la 1000 născuți vii)

Mame <20 ani
0.44

Toate
0.36

În 2017, un sfert din fetele însărcinate cu vârste între 15 și 19 ani au ales să întrerupă sarcina^{lxix}

Fată, 13 ani,
participă la
focus group

“Ar fi bine să fim învățați cum să ne ferim de o sarcină, de bolile cu transmitere sexuală, poate chiar despre metode contraceptive”.

Atât sarcinile timpurii cât și întreruperile de sarcină au scăzut marcant față de anii 1990, când cifrele erau de 10 ori mai mari decât în 2017^{lxx}. Nu putem nega însă că aceste numere sunt încă foarte mari în comparație cu țările vecine. Este nevoie de eforturi coordonate în ceea ce privește educația, sănătatea și protecția socială pentru a aborda această problemă.

ACTION

**Acțiuni
necesare**

Educație privind sănătatea reproducerii

Pentru a reduce numărul de sarcini timpurii și a educa tinerii privind riscurile acestora

Disponibilitatea contraceptivelor

Pentru tinerii sub 20 de ani, ar trebui să existe contraceptive gratuite distribuite prin mijloace pe care tinerii se simt confortabili să le acceseze

Îngrijire prenatală

pentru a sprijini adolescentele însărcinate și a preveni sau gestiona eventualele complicații

Asistente medicale comunitare și mediatori sanitari

Care să monitorizeze populațiile mai izolate cu risc crescut și să informeze tinerii privind riscurile sarcinilor timpurii

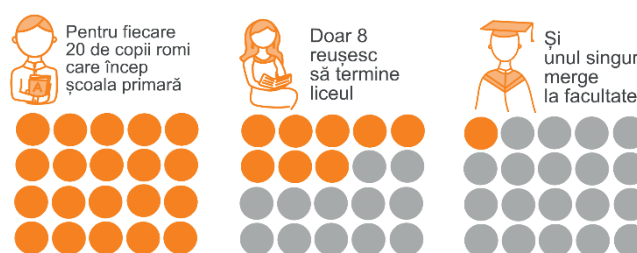
4.3 | Acces la educație

Copiii din grupuri dezavantajate, mai ales cei din zonele rurale, de etnie romă și copiii care au dizabilități se confruntă cu probleme mari în ce privește accesul la educație și performanțele educaționale. Deși unele dintre cauzele acestor probleme pot fi identificate în dezavantajele cu care acești copii intră în sistem (economice, segregare, discriminare), există indicii clare că sistemul de educație este nepregătit să medieze efectele adverse ale acestor dezavantaje și posibil contribuie chiar la creșterea decalajului dintre copiii din grupuri vulnerabile și colegii lor.

Copiii cei mai expuși riscului sunt cei care combină multiple tipuri de dezavantaje – de exemplu copiii de etnie romă de la țară, copiii cu dizabilități din mediul rural etc. Costul real al educației în școlile publice (pentru cărți, materiale, mâncare, transport, dar și meditații și servicii de tip afterschool) s-a dublat față de anul 2010, ceea ce face să fie tot mai dificil pentru familiile sărace să țină pasul^{lxxi}.

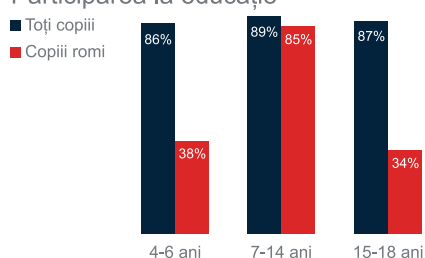
Copiii de etnie romă

Participarea la educație a copiilor din comunități rome este mult mai scăzută la toate nivelurile de educație, iar decalajul față de ceilalți copii se adâncește pe măsură ce cresc. La fiecare 20 de copii rome care încep clasa întâi, 12 renunță la școală înainte să termine liceul și mai puțin de 5% (după alte estimări mai puțin de 3%) continuă cu studii post-liceale sau universitare^{lxxii}.

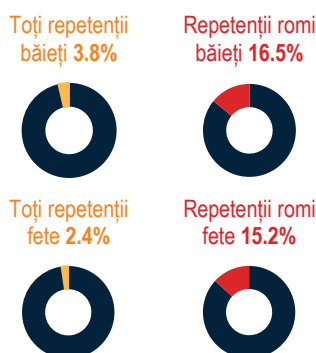

Pentru un copil de etnie romă, probabilitatea ca să frecventeze o creșă sau grădiniță este mai puțin de jumătate față de restul copiilor - 38% dintre copiii rome sunt înscriși în educația preșcolară la vârsta de 4-5 ani, față de o rată de 85% pentru toți copiii din România. Fetele rome participă mai mult decât băieții la această vârstă (41% și respectiv 36%). Deși majoritatea copiilor rome sunt înscriși în clasele primare (85% participare la 7-14 ani), parcursul lor școlar este marcat repetenție și abandon, astfel încât la vârsta liceului (grupa de vârstă 15-18 ani) rata lor de participare scade la doar 34%^{lxxiii}.

Participarea la educație

În anul școlar 2015, 16,5% dintre băieții rome și 15,2% dintre fetele rome nu au promovat clasa, rămânând repetenți. Studiile au demonstrat însă că repetenția reduce stima de sine și crește șansele unui eventual abandon școlar^{lxxiv}. Decalajele de participare și performanță între copiii rome și ceilalți devin și mai evidente atunci când sunt separați de colegii lor de aceeași vârstă prin repetenție sau prin segregarea etnică a școlilor și claselor.

29% dintre copiii rome merg în școli în care toți sau majoritatea colegilor lor sunt de asemenea rome.

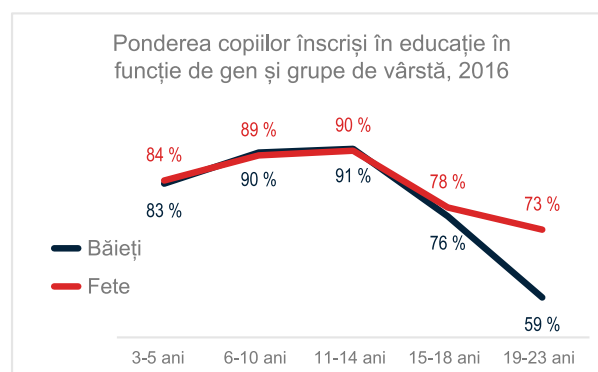
Această situație poate fi explicată parțial de segregarea spațială, copiii rome mergând la școală în localități cu populație majoritar romă. România are una dintre cele mai mici rate de segregare școlară din Europa Centrală și Sudică, țări precum Ungaria și Slovacia având rate de segregare școlară a elevilor rome de peste 60%^{lxxv}.

Schimbări recente de politici publice

Un nou program guvernamental a fost introdus în 2016 oferind stimulente financiare (tichete) familiilor sărace pentru a-și trimite copiii la grădiniță. Deși nu există încă date suficiente pentru a evalua impactul programului în ce privește creșterea participării, o evaluare independentă^{lxxvi} a indicat că 62% dintre familiile eligibile au beneficiat de tichete de grădiniță în perioada 2016-2017 și doar 43% în 2017-2018. În rândul beneficiarilor, 65-71% au raportat o prezență bună la grădiniță. Este nevoie de mai multe eforturi pentru a informa părinții despre program, simplificarea procedurilor de acordare și implicarea autorităților locale, asistenților sociali și a personalului din învățământul preșcolar în implementarea programului.

Diferențe pe criterii de gen

Datele privind participarea la educație pe categorii de vârste și sexe nu semnalează existența unei discriminări generalizate în ce privește participarea fetelor. Până la nivel de liceu, diferențele dintre băieți și fete în privința participării la educație sunt mai mici de un procent. O diferență în creștere apare după vârsta de 15 ani, rata participării băieților fiind cu 2% mai mică decât a fetelor pentru grupa 15-18 ani, iar după 19 ani fetele au o probabilitate cu aproape 15% mai mare decât băieții să își continue educația^{lxxvii}. Diferențe de gen vizibile apar însă între fetele și băieții romi de vârste mai mari: 77% dintre tinerele rome cu vârste între 16 și 24 de ani nu participau la nici o formă de educație sau formare profesională în 2016, față de un procent de doar 52% în rândul băieților romi de aceeași vârstă^{lxxviii}. Accesul inegal la educație continuă și formare profesională pentru fetele rome devine și mai important dacă ne uităm la proporția foarte scăzută a femeilor rome care raportează că au o slujbă plătită, doar 27% față de 64% dintre bărbații de etnie romă^{lxxix}.

Copiii din mediul rural

Mediul școlar este foarte diferit pentru copiii care locuiesc în zonele rurale față de cei care locuiesc în orașe. Aproape 1 din 4 școli din mediul rural are toaleta în altă clădire sau în aer liber, față de 7% dintre școlile urbane. Copiii de la țară au un risc mult mai mare de a fi lăsați repetenți, procentul de nepromovare a clasei în mediul rural fiind de 3.3% pentru clasele primare și 6.1% pentru gimnaziu.

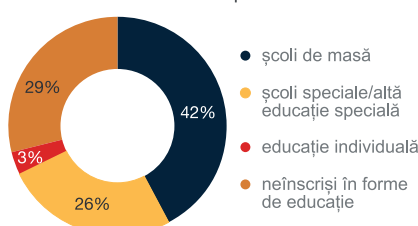
Copiii cu dizabilități

O problemă majoră în a evalua situația copiilor cu dizabilități din România este lipsa datelor de încredere. Două agenții, ambele în subordinea Ministerului Muncii, raportau în 2018 un număr de copii de cu dizabilități fie de 63,300 fie de 70,770. Estimările ONG-urilor în acest sens sunt mai aproape de cifra de 100,000. O parte din variație poate fi explicată prin numărarea în unele cazuri doar a copiilor cu certificate de handicap valide, cifră care, având în vedere procesul birocratic de obținere a certificatelor, subestimează numărul real de copii care au o dizabilitate.

Lipsa participării și segregarea în școli speciale

Incidența neșcolarizării este de aproape 5 ori mai mare în rândul copiilor cu dizabilități decât în populația generală de vârstă școlară. În 2017, 29% dintre copiii cu certificate de handicap nu erau înscriși în nici o formă de educație, alți 29% erau educați în școli speciale sau individual și doar 42% frecventau școli de masă^{lxxx}.

Participarea la educație a copiilor cu certificate de handicap

Școlile de masă nu sunt pregătite să integreze copii cu dizabilități

- 30% dintre școli au rampe de acces^{lxxxi}
- 15% dintre școli au toalete accesibile
- Curricula nu este adaptată pentru copii cu dizabilități și nu există materiale adaptate de predare și învățare
- Profesorii nu beneficiază de formare adecvată pentru educație incluzivă
- În plus față de barierele care țin de infrastructură și materiale, copiii cu dizabilități se confruntă de multe ori și cu discriminare din partea personalului școlii, colegilor și părinților altor elevi.

ACTION

Action needed

Sprrijinirea, nu pedepsirea elevilor cu performanțe slabe

Copiii cu performanțe slabe nu au de câștigat când sunt lăsați repetenți, ci au nevoie de sprijin suplimentar pentru a ține pasul cu colegii de aceeași vârstă.

Finanțarea de programe pentru combaterea abandonului școlar

Programele gratuite de tip școală după școală care includ o masă caldă și sprijin educațional au avut efecte demonstrate în reducerea abandonului școlar

Educație gratuită

Reducerea costurilor suportate de către familii pentru educația în școli publice

Mediatori școlari

Care să întărească legăturile dintre copiii vulnerabili și familie acestora cu școala, alte servicii disponibile și alți părinți

Educație incluzivă

Dotarea materială a școlilor și formare adecvată a profesorilor pentru integrarea copiilor cu dizabilități în școlile de masă

4.4 | Violența în familie și la școală

În 2017, Guvernul României s-a alăturat Parteneriatului Global pentru Eliminarea Violenței la adresa Copiilor, o inițiativă trans-sectorială de stopare a violenței împotriva copiilor la nivel global, asumându-și un rol cheie între primele 12 țări susținătoare la momentul respectiv. Guvernul și-a declarat angajamentul de a stopa toate formele de violență, și în mod special să abordeze **problema culturală a violenței de rutină din familii și din școli** ale cărei victime sunt copii.^{lxxxii}

Violența în familie

aproape **2 din 3 copii** spun că au fost loviți sau pălmuiți cel puțin o dată

Într-un sondaj la nivel național despre violența asupra copiilor, 61% dintre copii au spus că au fost disciplinați prin lovire sau pălmuire cel puțin o dată^{lxxxiii}

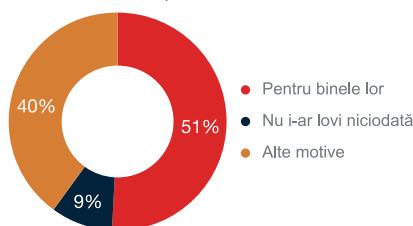
“Știu că tata este mai aspru, adică îmi da o palma peste ceafă, îmi spune că o să ajung ca cei din ghetouri.”

Băiat, 10 ani, participant focus group

Motivațiile pentru lovirea copiilor...

Într-un sondaj la nivel național, mai mult de jumătate dintre părinți au răspuns că și-ar lovi copiii dacă ar fi pentru binele lor. Doar 9% au spus că nu ar folosi niciodată violența.^{lxxxiv}

Perpetuarea violenței
Într-un sondaj național privind violența în școli^{lxxxv}
Copiii care au agresat alți copii proveneau în mai mare măsură din familii în care au fost loviți de către părinții lor.

Violența la școală

Mulți copii raportează violență în școli

Într-un sondaj la nivel național cu copii de gimnaziu și liceu^{lxxxvi}

1 din 3 au spus că au fost agresați de un alt copil

1 din 6 au spus că au fost bătuți de un alt copil

“Victimele sunt cei mai slabi din fire, care sunt mai retrași sau din familii destrămate.”

Fată, 13 ani, participantă la focus group

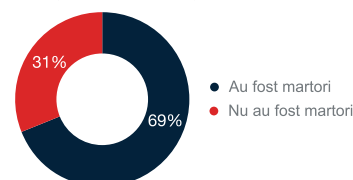
Copiii declară că sunt umiliți de către profesori

Într-un sondaj la nivel național din 2012^{lxxxvii}...

33% dintre copii au raportat că unii profesori îi jignesc atunci când nu răspund corect
7% au raportat că au fost abuzați fizic de către profesori

Rețelele de socializare sunt mediu în care copiii sunt cel mai frecvent martori ai unor agresiuni (bullying)^{lxxxviii}

Cel puțin 2 din 3 children au fost martori unor situații de bullying pe rețelele de socializare

Față de anul 1990, România a făcut progrese importante în ce privește protejarea copiilor. Multe dintre măsuri au vizat copiii cei mai expuși riscului de abuz și exploatare. O tendință în creștere a cazurilor raportate oficial poate sugera că violența la adresa copiilor este tratată tot mai serios de către autorități și societate. Interzicerea pedepselor corporale a fost inclusă în Legea 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului. România a devenit astfel al 14-lea stat care a interzis orice formă de violență la adresa copiilor^{lxxxix}. Odată cu menținerea atenției față de copiii în situații de risc, provocarea actuală este schimbarea culturii violenței ‘de rutină’ la care sunt expuși copiii acasă și la școală, inclusiv agresiunile psihologice, precum umilirea și bullying. Tot mai multe cercetări despre dezvoltarea copiilor arată că acei copii care sunt expuși pedepselor corporale și umilințelor au un risc crescut de a dezvolta probleme de sănătate mentală ca adulți și sunt foarte predispuși să aplice aceleași tratamente propriilor copii^{xc}.

ACTION

Acțiuni necesare

Campanii publice de conștientizare

care să evidențieze efectele negative pe termen lung ale violenței împotriva copiilor

Educație parentală pentru disciplinare pozitivă

Pentru a transmite părinților tehnici diferite de disciplină

Mecanisme școlare de combatere a violenței inclusiv canale prin care copiii să raporteze incidentele violente

Lacune informaționale care necesită cercetare

Violența rămâne în mare măsură neraportată; este nevoie de colectare de date prin sondaje și la nivel instituțional

4.5 | Copiii din sistemul de protecție

Dezinstituționalizarea a fost unul dintre obiectivele centrale ale reformei sistemului de protecție a copilului din România, cel puțin în ochii publicului, încă de la începutul anilor '90 când mass media internațională a început să trateze subiectul condițiilor în care trăiau "orfani" României în centre de plasament supra-aglomerate de mari dimensiuni. În ultimii 28 de ani au fost făcute progrese semnificative, atât în privința reducerii numărului total de copii aflați în plasament, cât și în ce privește tranziția de la îngrijirea copiilor în instituții de mari dimensiuni la forme mai potrivite de îngrijire. Cu toate acestea, în continuare în 2018 un număr de 17718 copii se aflau în servicii de tip rezidențial, dintre care 6632 în centre de mari dimensiuni. Abandonul copiilor este în continuare o problemă de actualitate și sunt necesare eforturi suplimentare atât pentru prevenirea separării copiilor de familie, cât și în ce privește reintegrarea în comunitate a copiilor care se află în grija statului.

În 1990	În 2018
100,000	17,718
de copii se aflau în instituții rezidențiale ^{xcii}	de copii se aflau în instituții rezidențiale
12.000 în instituții pentru copii de 0-3 ani (leagăne)	3.058 în centre de plasament clasice de mari dimensiuni
32.000 în instituții pentru copii de 3-18 ani (case de copii preșcolari și școlari)	3.574 în centre modulate/restructurate de mari dimensiuni
56.000 în unități pentru copii cu diferite tipuri și grade de dizabilitate	2.267 în apartamente
	7.290 în căsuțe de tip familial
	1.529 în alte facilități (centre maternale, centre de primire în regim de urgență, adăposturi, servicii pentru abilități de viață)
	+ 36.713 de copii în servicii de tip familial

3.685 de copii se aflau în 2018 în centre rezidențiale gestionate de organisme private, cifră în scădere constantă din 2014 când aproximativ 4000 de copii locuiau în centre private. Cele mai des întâlnite structuri private de îngrijire sunt căsuțele de tip familial și în mult mai mică măsură centrele de mari dimensiuni. Este paradoxal faptul că, deși statul este cel care repartizează copiii în servicii de tip privat, nu alocă ulterior în mod sistematic fonduri pentru sprijinirea acestor copii, cum se întâmplă pentru copiii din serviciile publice. Copiii din centrele private sunt astfel sprijiniți în mare măsură din fonduri private colectate de către organizațiile care oferă servicii și care nu sunt stabile din punct de vedere financiar.

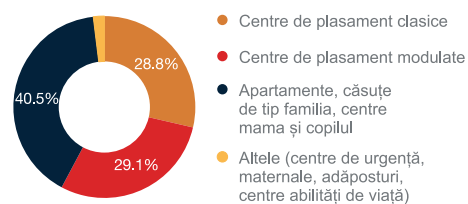
Copiii romi și cei cu dizabilități sunt suprareprezențați în centrele de plasament

10,3% dintre copiii din instituții rezidențiale sunt romi, dublu față de proporția copiilor declarați romi în populația generală de copii. Totodată 31% dintre copiii din instituții au etnia nedeclarată^{xcii}.

Aproape 30% dintre copiii aflați în centre rezidențiale în iunie 2018 aveau o dizabilitate^{xciii}

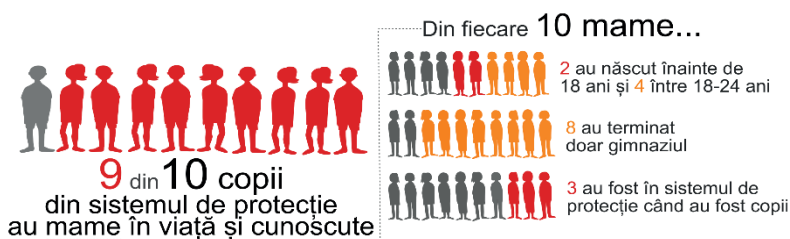
Numărul lor (5.254) înseamnă că 8,3% din totalul copiilor înregistrați ca având o dizabilitate în România se află în servicii de tip rezidențial, majoritatea în centre de plasament.

Copii cu dizabilități în plasament rezidențial după tipul de instituție (Iunie 2018)

Copiii mamelor vulnerabile sunt cei mai expuși riscului

Caracteristicile mamelor copiilor din sistemul de protecție ne ajută să înțelegem cum se perpetuează ciclul vulnerabilității și de ce este dificilă reintegrarea copiilor în familiile de origine, mai ales în lipsa unor servicii de sprijin în comunitate^{xciv}. Abordarea problemei sarcinilor timpurii ar putea să fie o politică publică esențială pentru reducerea numărului de copii abandonați și separați de familie.

Foarte puține adopții

În ciuda numărului mare de copii instituționalizați, **doar aproximativ 1000 de copii au fost adoptați anual în România în ultimii 10 ani**. Numărul adopțiilor a înregistrat o scădere dramatică după anul 2004 când, la presiunea Parlamentului European, România a interzis orice adopție internațională din cauză că legislația și procedurile în vigoare nu erau suficiente pentru a asigura siguranța copiilor adoptați internațional. Cu toate că în 2004 a fost adoptată o lege nouă în domeniu, adopțiile internaționale au fost reluate abia în 2013, la cote mult mai mici decât înainte de interdicție^{xcv}.

Mai puțin de 6% dintre copiii aflați în plasament erau declarați adoptabili în 2017: un total de 3257 copii adoptabili, din care 2362 pe lista celor greu adoptabili.

90% dintre copiii adoptabili se aflau în servicii de tip familial, preponderent la asistenți maternali, și doar 10% erau copii îngrijiți în servicii de tip rezidențial.

Problemele copiilor din sistemul de protecție

Abuz și neglijare

Cele mai recente cifre oficiale privind abuzurile comise de către personalul din sistemul de protecție a copilului datează din 2015, an în care autoritățile au declarat un total de 101 cazuri de abuz în sistemul rezidențial, din care 59 cazuri de abuz fizic, 1 de abuz emoțional, 9 de abuz sexual și 23 de cazuri de neglijare^{x cvi}. Vizitele de monitorizare ale unor ONG-uri în centrele rezidențiale contrazic însă cifrele oficiale, raportând situații frecvente de abuz și neglijare^{x cvii}. O treime dintre copiii intervievați într-un studiu din 2012 (59 din 198) au spus că au fost agresați fizic sau verbal de către personal. Aproape jumătate au spus că au fost agresați de alți copii^{x cviii}.

“Să nu ne trateze ca pe niște animale.”

Copil, 15 ani

“Șeful de centru să nu ne mai bată la orice chestie.”

Copil, 16 ani

Separarea fraților și surorilor

Jumătate dintre copiii din sistemul de protecție sunt separați de toți (33%) sau de o parte (17%) dintre frații și surorile lor^{x cix}. Întrebați ce le-ar face viața mai bună, majoritatea copiilor au spus că cel mai mult și-ar dori să fie cu familia lor biologică, sau pur și simplu să aibă o familie.^o

“Pe mine mă face fericită în primul rând că am frații cu mine și asta mă bucură cel mai mult. Și ce mă face nefericită e că părinții nu prea mă vizitează.”

Copil, peste 10 ani

Lipsa sprijinului psiho-social

Un sfert dintre copiii intervievați spun că nu își sărbătoresc ziua de naștere și nu primesc cadouri^{ci}.

Conform unui specialist din sistemul de protecție, copiii mai mici și-ar dori să se întoarcă în familia lor indiferent de condițiile de viață ale acestei. Copiii mai mari de 12-13 ani însă încep să aprecieze condițiile mai bune de locuire și hrană din plasament și sunt mai greu de reintegrat în familia lor biologică^{cii}.

“Să știi că măcar o persoană din casa aia va ține cu tine și nu te va trăda niciodată, sau va... Că eu n-am încredere în ei... măcar puțin, pe sfert, să te iubească mă și pe tine acolo. Pe bune...”

ciii

Lipsa sprijinului adecvat la părăsirea sistemului de protecție

O treime dintre copiii intervievați spun că nu se simt deloc sau aproape deloc pregătiți să părăsească instituția^{civ}.^{cv}

“Am fost dus în familie la vârsta de 18 ani. Părinții s-au bucurat de banii primiți de la protecția copilului două luni și apoi m-au dat afară. Asta da integrare.”

Tânăr care a părăsit sistemul de protecție

“Am împlinit 18 ani și m-au dat efectiv afară din [curtea centrului] la 7 dimineața.”

Tânăr care a părăsit sistemul de protecție

ACTION

Acțiuni necesare

Sprijinirea familiilor pentru evitarea separării și facilitarea reintegrării

Servicii de prevenire integrate și mecanisme de intervenție la primele semne de risc

Tranziția către îngrijire familială și comunitară

Accelerarea dezinstituționalizării; reevaluarea regulată a cazurilor și posibilității de reintegrare în familie.

Monitorizare independentă

Monitorizare independentă și adecvată a condițiilor generale; investigarea și sancționarea abuzurilor; includerea opiniilor copiilor în luarea deciziilor.

4.6 | Copiii afectați de migrație

Copiii rămași acasă în urma plecării părinților la muncă în străinătate

În ultimele decenii și în ritm accelerat după aderarea României la Uniunea Europeană, milioane de români au plecat să lucreze în străinătate în căutarea unor condiții salariale și de viață mai bune. Cifrele oficiale arată că în doar 9 ani, între 2008 și 2016, peste 1,98 milioane de români au emigrat^{vi}, pe când estimările neoficiale plasează cifra la peste 5 milioane. În acest context a apărut îngrijorarea legată de numărul mare de copii rămași în România fără părinții lor care muncesc în alte țări. Mulți părinți pleacă la muncă doar temporar lăsându-și copiii în grija unor rude sau prieteni, dar uneori aceste situații temporare se prelungesc și se repetă ajungând să dureze luni și ani de zile. Estimările privind numărul de copii aflați în această situație variază foarte mult în funcție de sursă.

Se estimează că **250.000** de copii
au cel puțin un părinte plecat la muncă în străinătate

1 din 3 copii
are ambii părinți plecați

“Seara îmi venea să plâng căci eu nu aveam părinți lângă mine și azeam la alți copii cum merg cu ei în parc și la alte distracții. [...] Când îmi era dor de mama o luam pe doamna învățătoare în brațe și ea mă mângâia pe cap și-mi spunea că o să fie bine.”

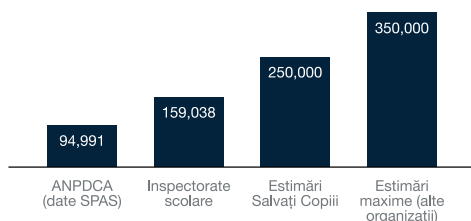
Fată, 10 ani,
participantă la
focus group

“Eu am fost bucuros când tata a fost plecat pentru că îmi trimitea haine, dulciuri și am și un telefon performant.”

Băiat, 10 ani,
participant la
focus group

Estimări diferite ale numărului total de copii lăsați acasă
de părinți plecați la muncă în străinătate (2018)

Diferențele provin din colectarea datelor

Cifrele de la Autoritatea Națională (ANPDCA) se bazează doar pe datele colectate de către serviciile locale asistență socială (SPAS) de la nivel local, centralizate de către direcțiile județene (DGASPC), conform unei proceduri legale instituite în 2015 (HG691/2015). Aceeași procedură impune însă obligații post-raportare atât SPAS, cât și părinților, ambele părți fiind motivate să diminueze raportarea cazurilor. Inspectoratele școlare raportează și ele datele colectate de școli – care nu sunt motivate să sub-raporteze însă nu includ copiii preșcolari, pe cei neînscși sau care au abandonat școala.

Procedura administrativă

Conform legii, părinții care pleacă ar trebui să notifice SPAS cu privire la persoana în grija căreia lasă copilul. Următorul pas este o procedură judiciară de delegare temporară a autorității părintești către persoana care rămâne cu copilul, asigurând astfel copilului un reprezentant legal pe perioada absenței părinților. Nu există cifre oficiale privind numărul de părinți care au efectuat procedura completă și nu există nici un mecanism de monitorizare a situației, dar conform estimărilor au fost îndeplinite foarte puține proceduri de delegare a autorității prin tribunal.

Copiii care rămân fără un tutore legal pot avea dificultăți în a accesa multe servicii inclusiv asistență medicală, protecție legală, beneficii sociale sau chiar educație.

Exemplu de bună practică

În 2016, Administrația Prezidențială a înființat un grup de lucru privind problema copiilor cu părinți plecați la muncă în străinătate din care fac parte oficiali și profesioniști din autoritățile relevante de la mai multe niveluri precum și reprezentanți ai societății civile. Grupul de lucru a publicat un raport în Noiembrie 2018 în care sunt evidențiate principalele probleme și lacune normative și sunt propuse măsuri pentru îmbunătățirea situației copiilor lăsați în urmă de părinți plecați la muncă în străinătate.

ACTION**Acțiuni
necesare****Îmbunătățirea colectării datelor**

Îmbunătățirea circuitului informațional dintre SPAS și școli; introducerea unui format comun de colectare a datelor; obligativitatea colectării de date despre copiii care nu frecventează școala; implicarea altor factori relevanți din comunitate în colectarea datelor (de ex. medici, preoți, membri ai comunității); formare profesională pentru profesioniștii responsabili cu colectarea datelor și monitorizarea situației.

Protecție legală și tutelă pentru copii

Pentru a se asigura de implementarea corectă a procedurii, autoritățile publice trebuie: să simplifice procedura administrativă de delegare a autorității părintești; să informeze și consilieze mai bine părinții privind obligațiile lor și implicațiile lăsării copiilor fără tutore legal; să faciliteze procedura pentru părinții care au plecat deja; să asigure formare pentru judecători și personalul SPAS privind respectarea principiului interesului superior al copilului.

Alte grupuri de copii afectați de migrație**Copiii români care migrează cu părinții lor**

Între 2008 și 2016, 33.353 de copii au fost înregistrați ca emigranți permanenți și 345.020 ca emigranți temporari^{cvi}. Accesul la educație este una dintre principalele teme de îngrijorare pentru copiii migranți, mai ales pentru cei care migrează pentru perioade scurte de timp sau cei care pleacă și revin în mod repetat. Nu există date certe, dar au fost raportate situații în care copiii migranților circulari nu frecventează școala în țara de destinație și se reintegrează cu dificultate în școală în România, uneori abandonând școala din acest motiv.

ACTION**Acțiuni
necesare****Protejarea copiilor români migranți**

Introducerea de prevederi pentru protecția copiilor migranți în legislația națională. Monitorizare și sprijin pentru accesul la educație al copiilor care migrează cu părinții lor.

Minori neacompaniați

Aproximativ 1000 de copii români sunt găsiți neacompaniați de un adult pe teritoriul altor țări în fiecare an^{cvi}. Doar o mică parte dintre aceștia sunt repatriați – ultimele cifre clare sunt din anul 2014 când din 978 de minori români neacompaniați au fost repatriați 103. Procedura de repatriere este foarte birocratică și îndelungată, generând de multe ori efecte care nu protejează interesul superior al copilului. Majoritatea copiilor găsiți neacompaniați erau exploatați pentru cerșit sau infracțiuni minore, uneori chiar de către persoane din familia lor. Unii dintre acești copii au fost repatriați și trimiși înapoi în familia care îi exploata.

ACTION**Acțiuni
necesare****Îmbunătățirea managementului trans-național**

Simplificarea și îmbunătățirea comunicării dintre autoritățile române și cele ale țărilor de destinație pentru protejarea interesului superior al copilului în orice situație

Copiii solicitanți de azil și refugiați în România

În 2016 un număr de 515 refugiați și solicitanți de azil în România au fost minori^{cix}, iar în perioada iulie 2017 – iunie 2018 numărul acestora a crescut la 1222^{cx}. În decursul anului 2017, organizația Salvați Copiii România a asistat 1200 de copii imigranți, dintre care jumătate mai mici de 6 ani, majoritatea provenind din Siria, Irak și Afganistan. Procedurile de solicitare a azilului în România sunt relativ simple pentru migranți, termenul de procesare a solicitărilor fiind de 30 de zile și procedura facilitând reunificarea familiilor. Pe de altă parte, celor acceptați le este ulterior greu să se integreze din cauza accesului dificil la educație și a oportunităților reduse de angajare pentru adulți.^{cx}

ACTION**Acțiuni
necesare****Programe pentru copiii imigranți în România**

Cursurile de limbă, activitățile sportive și serviciile comunitare au fost folosite cu succes în alte țări pentru sprijinirea integrării familiilor imigrante vulnerabile.

4.7 | Participarea copiilor

În România, participarea copiilor la luarea deciziilor este asociată cu mediul școlar și se presupune că aceasta are lor prin intermediul consiliilor elevilor ca principal mecanism de participare. Impactul acestui mecanism asupra politicilor publice care privesc copiii este însă modest și extrem de greu de atins^{cxii}. O reală participare a copiilor ar trebui să combine drepturi legale, mecanisme satisfăcătoare de participare precum și spații potrivite în care copiii să se exprime și să contribuie la luarea deciziilor.

Domenii cheie pentru participarea copiilor¹:

(1) Școală și educație; (2) Protecția copilului, și adopții; (3) Custodie și dreptul familiei; (4) Luarea deciziilor în familie; (5) Sănătate/consimțirea la tratament; (4) Imigrație și proceduri de azil; (5) Proceduri judiciare în care sunt implicați minorii; (6) Petrecerea timpului liber și media.

ROMÂNIA: ASPECTE POZITIVE	MĂSURI NECESARE
Protejarea dreptului legal de participare	
→ Atât Constituția României cât și Legea cadru privind protecția și promovarea drepturilor copilului includ prevederi legate de participarea copiilor/tinerilor → Din 2018 există un Avocat al Copilului, rol înființat ca adjunct al instituției Avocatul Poporului	→ Drepturile copiilor și elevilor, deși stabilite prin lege, sunt încălcate în mod curent și uneori este nevoie de acțiuni în instanță pentru ca ele să fie respectate^{cxiii}. → Trebuie implementate mecanisme și procese suplimentare pentru ca toți copiii să își poată exercita dreptul de a participa în siguranță la procedurile administrative și judiciare care îi privesc. → Pentru a nu lăsa pe nimeni în urmă, trebuie încurajată explicit participarea copiilor din categorii vulnerabile.
Informarea copiilor cu privire la drepturile lor	
→ Într-un sondaj național, 72% dintre copiii de gimnaziu și liceu au putut menționa cel puțin 3 drepturi ale copilului, 11% cunoșteau unul sau două, iar 16% nu au putut menționa nici un drept^{cxiv}	→ Organismele reprezentative ale copiilor trebuie să fie mai bine cunoscute și folosite^{cxv} → Autoritățile și furnizorii de servicii nu produc decât foarte rar materiale informative în limbaje și formate prietenoase pentru copii → Educația despre drepturile copilului lipsește din curricula școlară
Crearea spațiilor pentru participare	
→ Există consilii ale elevilor la nivel școlar, județean și național, dar nu și în toate școlile din mediul rural. → Există în plus câteva asociații independente de elevi și 2 asociații reprezentative ale copiilor și tinerilor din sistemul de protecție^{cxvi} → Participarea copiilor este susținută de către ONG-uri, inclusiv în ce privește monitorizarea UNCRC^{cxvii}	→ Mecanismele de participare, consultare și feedback incluse cu multe eforturi în Statutul Elevului^{cxviii} nu sunt implementate și drepturile elevilor sunt încălcate frecvent^{cxix} → Nu există proceduri organizate pentru ca opinia copiilor să fie auzită în ce privește administrația publică de la nivel local, județean sau național → Nu există o practică de a cere opinia copiilor despre serviciile care le-au fost oferite (educaționale, medicale, juridice etc.)

Opiniile copiilor

Într-un sondaj național, 39% dintre copiii de gimnaziu și liceu au spus că se simt încurajați să-și exprime gândurile, sentimentele și opiniile la școală^{cxix}. Un procent mult mai mare (72%) au spus că sunt consultați de adulți în ce privește deciziile familiale, procentul fiind mai mic (42%) într-un alt sondaj cu copii de 7-18 din mediul rural^{cxix}. Doar 4% dintre copiii de 7-18 din zonele rurale declară că au fost consultați de Primar sau de Consiliul Local^{cxix}.

Acasă

7 din 10
consultați în
deciziile de familie

"Mama mi-a spus că și oamenii mari greșesc și că noi copiii putem să-i ajutăm cu un sfat bun."

Fată, participantă focus group

La școală

4 din 10
se simt încurajați
să își exprime opinia

"Opinia noastră e importantă. Simțim că suntem ascultați. Transmitem diriginților problemele și ei le spun directorului. Sau noi așa sperăm."

Copil participant focus group

În comunitate

mai puțin de 1 din 10
au fost consultați
de către primar
sau consiliul local

"Ei cred că noi suntem mici și nu știm ce vorbim."

Băiat participant
focus group

"Nu avem posibilitatea să ne plângem de condițiile din școli, de corupția din sistemele de educație și de modul deplorabil în care suntem tratați de anumiți adulți care dețin poziții importante în instituții."

Fată^{cxvi}

ACTION

Acțiuni necesare

Informare și conștientizare

Copiii și adulții trebuie fie informați despre drepturile și importanța participării copiilor prin curricula școlară și nu numai.

Formarea profesioniștilor

Mai mulți dintre profesioniștii care lucrează cu copii (în protecția copilului, justiție, sănătate etc.) ar trebui să beneficieze de formare despre drepturile copiilor și participare.

Crearea și respectarea procedurilor pentru participare

Trebuie să fie create proceduri adecvate și prietenoase pentru ca toți copiii să își poată exprima opiniile, cel mai urgent în ce privește procedurile judiciare și de familie. Trebuie stopate încălcările de rutină ale drepturilor copiilor la școală și nu numai.

5

Concluzii – Schimbări radicale pentru ca drepturile copiilor să devină realitate

---

Acest capitol sumarizează rezultatele cercetării și tendințele identificate și pune accent pe acele acțiuni recomandate care ar produce efecte semnificative asupra situației copiilor în toate domeniile. Aceste 'schimbări radicale' propuse sunt împărțite în două secțiuni: prima (5.2) urmărește măsurile care pot fi adoptate la nivelul întregului sistem, iar a doua secțiune (5.3) se concentrează pe acele măsuri mai specifice care sunt necesare pentru abordarea problemelor fundamentale și urgente care afectează copiii din România.

5.1. Trecutul, prezentul și viitorul drepturilor copilului în România

De la ratificarea de către România a Convenției ONU privind Drepturile Copilului acum trei decenii, situația copiilor și respectarea drepturilor copiilor s-au îmbunătățit semnificativ, dar în continuare mulți copii sunt în situații de risc iar ultimul deceniu a fost marcat de stagnare sau chiar regres în unele sectoare. Raportul de față și-a propus să prezinte o imagine de ansamblu privind progresul înregistrat și principalele probleme care încă afectează copiii din România.

Indicatorii privind sănătatea copiilor s-au îmbunătățit în general, dar progresul este insuficient în special pentru comunitățile rurale dezavantajate în care mortalitatea infantilă și a copiilor mici este încă foarte mare în raport cu media europeană. Sunt de asemenea necesare măsuri suplimentare pentru îmbunătățirea îngrijirii prenatale și în special a serviciilor adresate mamelor adolescente. *Educația* este de asemenea un domeniu care ridică îngrijorări, având în vedere faptul că rata participării la educația obligatorie a scăzut în ultimii ani. Dintre copiii care frecventează școala, mulți nu reușesc să obțină competențe de bază, iar copiii dezavantajați au o participare mai scăzută și rate mari ale abandonului școlar. *Violența împotriva copiilor* este prezentă atât în forme extreme ca traficul și exploatarea, dar este de asemenea foarte răspândită în familii sub forma pedepselor corporale aplicate ca rutină, fiind raportate tot mai des forme de agresiune în școli și online. Dacă ne raportăm la numărul mare de copii instituționalizați în 1990, în prezent numărul copiilor aflați în grija statului a scăzut și o proporție mult mai mare a acestora beneficiază de îngrijire alternativă în familii sau în centre cu mai puțini copii. Cu toate acestea, progresul în ce privește condițiile acestor copii trebuie menținut, iar gestionarea cazurilor de abuz și neglijare față de copiii din sistemul de protecție trebuie să devină o prioritate. *Inegalitățile structurale* care țin de venituri, reședință (în mediul rural), educația părinților sau etnie contribuie la situația în care unii dintre copii nu au șanse egale de a-și atinge potențialul.

Privind către viitor, analiza datelor arată că deși mulți indicatori au înregistrat progrese, unii stagnează sau chiar se află în regres în ultimul deceniu. Pentru a vedea o îmbunătățire a situației copiilor din România este nevoie de măsuri decisive. În ultimul deceniu, finanțarea sectoarelor care au cel mai mare impact asupra copiilor (educația, sănătatea, protecția socială) a fost în scădere sau a stagnat în cel mai bun caz. Un semnal de alarmă recent este scăderea înregistrată de scorul României în Indexul Capitalului Uman (la 0,60 în 2017 față de 0,63 în 2012), un indicator compilat de Banca Mondială care include scoruri privind educația și sănătatea copiilor și estimează probabilitatea ca aceștia să-și atingă potențialul la vârsta de 18 ani. România are cel mai mic scor din UE, mai mic decât media din categoria sa de venit, și cu mult sub alte țări din regiune din UE (Cehia 0,78) și chiar dinafara Uniunii (Serbia – 0,76, Bosnia și Herțegovina – 0,62). Acesta este doar unul dintre indicatorii care sugerează că este nevoie de acțiuni urgente pentru a asigura de pe acum un viitor mai bun pentru copiii României. În secțiunile de mai jos prezentăm o serie de recomandări în acest sens.

5.2. Probleme sistemice – schimbări radicale necesare

Pentru a obține progrese în ce privește cele mai presante probleme legate de copii, factorii de decizie trebuie mai întâi să recunoască și să abordeze o serie de probleme structurale care depășesc cadrul de responsabilități al unui singur minister și programele guvernamentale pe termen scurt.

1. Asumarea unui angajament politic puternic în ce privește drepturile copilului

Un angajament politic real care ar putea să schimbe radical situația copiilor din România necesită punerea copiilor în centrul politicilor publice din mai multe sectoare prin: evaluarea realistă a nevoilor copiilor, colectarea de date dezagregate despre copii și alocarea unor fonduri suficiente și direcționate către copii, o schimbare majoră de abordare față de situația actuală în care bugetele sectoriale sunt ajustate cu minimul necesar.

Acțiuni necesare:

- O viziune care merge dincolo de protejarea copiilor care sunt deja separați de familia biologică și prioritizează bunăstarea copiilor prin politici inter-sectoriale
- Bugetarea corespunzătoare și urmărirea cheltuielilor în interesul copiilor
- Respectarea opiniilor copiilor cu privire la propria bunăstare și la societatea în care trăiesc

2. Asumarea curajoasă a provocării combaterii sărăciei structurale și a discriminării

În analiza tuturor indicatorilor din cadrul ODD, indiferent de problema fundamentală sau de sectorul analizat, apare recurent o concluzie: copiii din familii în situații de deprivare economică, cei de etnie romă și cei din mediul rural – unii copii acumulând

toate cele trei dezavantaje – nu doar că se află într-o situație dezavantajată în prezent, dar progresul pentru ei și familiile lor pare a fi blocat în cercuri vicioase ale sărăciei, marginalizării și discriminării.

Acțiuni necesare:

- Recunoașterea marginalizării geografice a comunităților rome ca fiind o problemă majoră și abordarea acesteia, inclusiv prin politici de locuire și mobilitate a forței de muncă
- Creșterea oportunităților de educație și muncă pentru femei, ambele dovedite ca având efecte pozitive majore pentru situația copiilor
- În educație, încurajarea școlilor și a profesorilor să prioritizeze îmbunătățirea performanțelor minime și medii ale tuturor copiilor, în raport cu prioritizarea performanțelor superioare ale unui număr mic de copii de “elită”

3. Reorientarea politicilor de protecția copilului către prevenire

O schimbare majoră de strategie în ce privește legislația și politicile publice pentru copii o reprezintă reorientarea serviciilor sociale către întărirea prevenirii – o schimbare de perspectivă de la structura actuală a serviciilor de protecția copilului care sunt mai degrabă reactive, încercând să rezolve problemele deja produse, către o structură în care serviciile urmăresc să prevină ajungerea copiilor în situații de vulnerabilitate și separarea acestora de familie.

Acțiuni necesare:

- Guvernul ar trebui să prioritizeze serviciile de prevenire la nivel strategic și să aloce fonduri suplimentare pentru finanțarea muncii de prevenire atât pentru entitățile publice cât și pentru cele private la nivel național, județean și local.
- Abordarea lipsei cronice de resurse – umane, financiare și de expertiză - care caracterizează în prezent serviciile sociale de la nivel local.
- Alocarea de fonduri suplimentare trebuie să vizeze cu prioritate prevenirea, având în vedere faptul că în prezent aproape toate resursele financiare merg către servicii de intervenție.

4. Un angajament de a nu lăsa în urmă copiii cu dizabilități

Actualele politici și strategii se adresează fie tuturor persoanelor cu dizabilități, fie tuturor copiilor, lăsând categoria copiilor cu dizabilități în urmă în ce privește evaluarea nevoilor specifice, prioritizarea și culegerea de date.

Acțiuni necesare:

- Dezvoltarea unei politici publice naționale care să vizeze în mod specific categoria copiilor cu dizabilități
- Reevaluarea și modificarea practicilor umilitoare prin care copiii cu dizabilități și familiile lor trebuie să treacă pentru a obține beneficiile și serviciile sociale la care au dreptul

5. Implicarea societății civile și a mediului privat

Organizațiile neguvernamentale sunt lideri ai inovării și bunelor practici în toate domeniile care țin de protecția și drepturile copilului. Aproape toate îmbunătățirile de politici publice propuse în acest raport au fost studiate, pilotate sau implementate de către ONG-uri cu rezultate foarte bune. Companiile private sunt de asemenea într-o poziție privilegiată din care pot împărtăși experiență și resurse în ce privește abordarea distanței dintre educație și tendințele pieței muncii, precum și în domenii precum digitalizarea educației, noile tehnologii, educația financiară și antreprenorială sau culegerea de date și multe altele.

Acțiuni necesare:

- Stabilirea unor mecanisme oficiale, deschise și regulate de consultare cu actorii din societatea civilă, inclusiv cu organismele reprezentative și asociațiile copiilor și tinerilor.
- Stabilirea unor mecanisme pentru alocarea de fonduri pentru ca ONG-urile să participe la monitorizarea independentă a serviciilor pentru copii.
- Alocarea de fonduri care urmează beneficiarul mai degrabă decât furnizorul de servicii – implicit alocarea costurilor standard pentru fiecare copil, indiferent dacă este îngrijit de o entitate publică sau privată.
- Folosirea expertizei existente în sectorul privat privind digitalizarea, noile tehnologii, educația financiară și antreprenorială sau culegerea de date.

6. Pentru a îmbunătăți politicile, trebuie îmbunătățită culegerea de date

Acțiuni necesare:

Monitorizarea adecvată a respectării drepturilor copiilor necesită culegerea și raportarea mai bună a mai multor tipuri de date. Lipsesc în mod special date privind:

- Monitorizarea violenței și exploatarei: întrucât multe forme de violență și exploatare rămân neraportate, statisticile

naționale existente trebuie completate cu alte tipuri de date precum sondaje naționale și cercetări de teren în profunzime.

- O mai bună monitorizarea a copiilor cu dizabilități, inclusiv a celor care nu dețin certificate de handicap, prin implicarea unor actori suplimentari (medici de familie, profesori etc.)
- Colectarea de date dezagregate privind sănătatea și pe categorii etnice pentru copii; aproape nici unul dintre indicatori nu poate fi dezagregat pe categorii de etnie.
- Copiii rămași în urma plecării părinților la muncă în străinătate: îmbunătățirea circuitului informațional între SPAS și școli; introducerea unui format comun de raportare; obligativitatea colectării de date despre copiii rămași acasă care nu frecventează școala; implicarea altor factori relevanți din comunitate în colectarea datelor (de ex. medici, preoți, membri ai comunității); formare profesională pentru profesioniștii responsabili cu colectarea datelor și monitorizarea situației.

5.3. Problemele fundamentale care afectează copiii – schimbări radicale necesare

Pe parcursul raportului au fost formulate o serie de concluzii și recomandări în fiecare secțiune în ce privește problema identificată și evidențiate într-un format unitar pentru a fi identificare mai ușor. Mai jos reiterăm recomandările cele mai relevante și sistematice din raport, precum și actorii cheie responsabili cu implementarea lor.

Recomandări	Cine este responsabil	Problema vizată
1. Educație gratuită pentru toți. Programe care vizează cauzele abandonului școlar și a performanței scăzute din educație la momentul și la locul potrivit Reducerea costurilor suportate de către familii pentru educația în școli publice. Programele gratuite de tip școală după școală care includ o masă caldă și sprijin educațional au avut efecte demonstrate în reducerea abandonului școlar. Copiii cu performanțe slabe nu au de câștigat când sunt lăsați repetenți, ci au nevoie de sprijin suplimentar pentru a ține pasul cu colegii de aceeași vârstă.	Ministerul Educației	Acces la educație
2. Educație incluzivă pentru copiii cu dizabilități Dotarea materială a școlilor și formare adecvată a profesorilor pentru integrarea copiilor cu dizabilități în școlile de masă.	Ministerul Educației	Acces la educație
3. Servicii medicale prenatale și pregătirea părinților Screening-urile prenatale sunt esențiale pentru mamă și copil, dar cercetările arată că o pondere mare a mamelor nu sunt monitorizate. Îmbunătățirea îngrijirii prenatale este în special necesară în zonele rurale, în comunitățile dezavantajate și pentru mamele foarte tinere. Îngrijirea medicală trebuie să fie completată de pregătirea viitorilor părinți cu informații de bază despre monitorizarea sănătății bebelușilor, alăptare și nutriție, precum și despre sănătatea mamei.	Ministerul Sănătății	Sarcinile în adolescență Mortalitatea infantilă și mortalitatea copiilor
4. Educație parentală O mare parte din responsabilitatea îngrijirii copiilor revine părinților, iar aceștia trebuie să fie sprijiniți. Sunt binevenite inițiativele recente de educare a părinților privind îngrijirea copiilor mici, oferirea unei nutriții adecvate și aplicarea unor metode de disciplină non-violente. Pe baza succesului unor programe pilot, educația parentală poate să fie extinsă prin seminarii și campanii publice de comunicare.	Ministerul Sănătății Ministerul Educației ONGurile cu expertiză în pilotarea și evaluarea inițiativelor inovative de educație parentală	Mortalitatea infantilă și mortalitatea copiilor
5. Echipe comunitare integrate care includ cel puțin mediatorii sanitari, mediatorii școlari și asistenții sociali Pentru a asigura accesul tuturor copiilor la educație și sănătate, este nevoie de eforturi suplimentare în comunitățile izolate și cu populație de etnie romă. Programele pilot precum introducerea mediatorilor sanitari romi au demonstrat că pot fi obținute rezultate foarte bune în comunitățile dezavantajate prin furnizarea de servicii integrate la nivel local. Mediatorii școlari sunt de asemenea necesari pentru	Ministerul Sănătății Ministerul Educației Ministerul Muncii și Justiției Sociale	Relevantă pentru majoritatea problemelor

a conecta copiii dezavantajați cu școli, servicii disponibile și alte familii din comunitate.

6. Protecție legală și tutelă pentru copiii cu părinți plecați

Pentru a se asigura de implementarea corectă a procedurii, autoritățile publice trebuie: să simplifice procedura administrativă de delegare a autorității părintești; să informeze și consilieze mai bine părinții privind obligațiile lor și implicațiile lăsării copiilor fără tutore legal; să faciliteze procedura pentru părinții care au plecat deja; să asigure formare pentru judecători și personalul SPAS privind respectarea principiului interesului superior al copilului.

Autoritatea Națională pentru
Protecția Drepturilor
Copilului și Adopție Copii afectați de
migrație

7. Protejarea copiilor migranți și îmbunătățirea managementului trans-național

Introducerea de prevederi pentru protecția copiilor migranți în legislația națională. Monitorizare și sprijin pentru accesul la educație al copiilor care migrează cu părinți lor. Simplificarea și îmbunătățirea comunicării dintre autoritățile române și cele ale țărilor de destinație pentru protejarea interesului superior al copilului în orice situație (minori neacompaniați, copii aflați în conflict cu legea sau alte situații). Cursurile de limbă, activitățile sportive și serviciile comunitare au fost folosite cu succes în alte țări pentru sprijinirea integrării familiilor imigrante vulnerabile.

Autoritatea Națională pentru
Protecția Drepturilor
Copilului și Adopție Copii afectați de
migrație

8. Sprijinirea familiilor pentru evitarea intrării copiilor în sistemul de protecție și pentru facilitarea reintegrării copiilor în familia biologică. Tranziția către servicii de îngrijire de tip familial și comunitar

Servicii integrate de prevenire. Mecanisme de intervenție rapidă și identificare a copiilor în situații de risc. Accelerarea dezinstituționalizării.

Ministerul Muncii și Justiției
Sociale
Autoritatea Națională pentru
Protecția Drepturilor
Copilului și Adopție Copii din
sistemul de
protecție

9. Întărirea rolului ONG-urilor ca furnizori de servicii sau monitori independenți

Alocarea de fonduri care urmăresc beneficiarul, indiferent dacă acesta este îngrijit de o entitate publică sau privată. ONG-urile active în domeniul protecției copilului pot de asemenea să acționeze ca monitori independenți ai condițiilor generale, să sprijine investigarea și sancționarea cazurilor de abuz și neglijare și să colecteze și transmită opiniile copiilor.

Ministerul Muncii și Justiției
Sociale
Autoritatea Națională pentru
Protecția Drepturilor
Copilului și
Adopție Copii din
sistemul de
protecție

10. Realizarea dreptului copiilor la participare, informarea copiilor și adulților despre participare și asigurarea mecanismelor eficiente în acest sens

Copiii și adulții trebuie fie informați despre drepturile și importanța participării copiilor prin curricula școlară și nu numai. Mai mulți profesioniști care lucrează cu copii (în protecția copilului, justiție, sănătate etc.) ar trebui să treacă prin formări despre drepturile copiilor și participare. Trebuie să fie create proceduri adecvate și prietenoase pentru ca toți copiii să își poată exprima opiniile, cel mai urgent în ce privește procedurile judiciare și de familie. Trebuie stopate încălcările de rutină ale drepturilor copiilor la școală și nu numai.

Ministerul Educației
Autoritatea Națională pentru
Protecția Drepturilor
Copilului și Adopție Participarea
copiilor
Ministerul Justiției/
Organismele reprezentative
ale magistraților
Avocatul Copilului

5.4. Call to action

În ultimele trei decenii au fost realizate îmbunătățiri semnificative în ce privește protejarea drepturilor copiilor din România prin eforturi concertate ale guvernului, organizațiilor internaționale, ONG-urilor naționale și internaționale dedicate, și un număr mare de persoane care au luptat pentru copii, voluntari, donatori, educatori, părinți și, desigur, copiii implicați în diverse inițiative. Deși trebuie să ne bucurăm de evoluțiile pozitive, nu putem să uităm de acei copii ale căror drepturi sunt încălcate sau amenințate. Copiii care locuiesc în zone izolate cu acces dificil la servicii medicale de calitate, copiii romi care sunt afectați de discriminare socială și structurală, copiii care trăiesc în sărăcie și ratează șansa la educație și la o viață mai bună, copiii lăsați în urmă de părinți care muncesc în alte țări și au dificultăți, copiii din sistemul de protecție specială care simt uneori că nimeni nu luptă pentru drepturile lor – este responsabilitatea comună a guvernului, în colaborare cu alți actori din societate, pentru a asigura că nici un copil nu este lăsat în urmă.

6

Surse de date și resurse utile privind drepturile copilului

6.1 | Surse de date

Principalele surse de date primare

- Institutul Național de Statistică. Baza de date interactivă INS-TEMPO
- Statistici ale Autorității Naționale pentru Protecția Drepturilor Copilului și Adopție
- Seturi de date UNICEF
- Baze de date ale Organizației Mondiale a Sănătății - Europe Health for All Database
- Eurostat
- OECD – rezultate PISA

Principalele rapoarte și surse de date secundare

- ANITP Națională Agenția Națională Împotriva Traficului de Persoane. 2015. Raport anual 2015.
- Avocatul Poporului. 2014. Raport special privind respectarea drepturilor copiilor privați de libertate în România
- Brophy, J. 2006. Grade Repetition, UNESCO. IIEP and International Academy of Education
- Council of Europe. 2016. Child Participation Assessment Tool.
- European Commission. 2014. Investing in Children: breaking the cycle of disadvantage
- European Union Agency for Fundamental Rights. 2016. Second European Union Minorities and Discrimination Survey: Roma - Selected findings
- European Union Agency for Fundamental Rights. 2018. Combating Child Poverty: an issue of fundamental rights
- European Union Directorate-General for Directorate-General for Justice and Consumers (JUST). 2015. Evaluation of legislation, policy and practice of child participation in the EU
- HHC și ARK. 2012. Auditul Serviciilor Sociale pentru Copii din România. Raport Executiv
- Ministerul Educației. 2016. Strategia privind modernizarea infrastructurii educaționale
- Ministerul Educației. 2016. Statutul Elevului
- Ministerul Mediului. 2018. Raportul Național Voluntar al României privind implementarea Agendei 2030, 2018.
- Ministerul Muncii. 2018. Statistici în domeniul Protecției Drepturilor Copilului și Adopții, Trim. II 2018
- Plan International. 2016. Making the Link: SDGs and Human Rights Obligations.
- Pop, A. 2018. The Romanian Civic Space: Rise Interrupted. Balkan Civil Society Development Network.
- Reality Check. 2018. Evaluare privind implementarea Programului de interes național reglementat de Legea 248/2015 privind stimularea participării în învățământul prescolar a copiilor din familii defavorizate.
- Departamentul pentru Dezvoltare Durabilă, Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă a României 2030. 2018. Paideia
- Salvați Copiii România. 2013. Abuzul și Neglijarea copilului.
- Salvați Copiii România. 2013. Cunoașterea, Importanța și Respectarea Drepturilor Copilului în România
- Salvați Copiii România. 2017. Bullying-ul în rândul copiilor.
- Salvați Copiii România. 2018. Costurile educației gratuite.
- SOS Satele Copiilor România și FONPC. 2016. Serviciile sociale de îngrijire alternativă a copiilor. Document de pozitie.
- SOS Satele Copiilor România. 2014. Studiu privind situația fraților din sistemul de protecție specială din România
- Stativa, Rus, Suciu, Pennings, Butterfield, Wenyika, Webster. 2014. Characteristics and prenatal care utilisation of Romanian pregnant women. The European Journal of Contraception and Reproductive Health Care
- Asociația Elevilor din Constanța. 2018. Raport final - Barometrul respectării drepturilor elevilor din Județul Constanța în Anul Școlar 2017-2018.
- Fundația Terre des hommes – Elveția. 2018. Juvenile Diversion in România. Working in Isolation
- Toth, A.I., Dan, A. and Briciu, C. 2012. Economia socială și comunitățile de romi, provocări și oportunități. CAD, UNDP, Alianța Civică a Romilor.
- UN Committee on the Rights of the Child. 2017. Concluding observations on the fifth periodic report of România, CRC/C/ROU/CO/5.
- UN Committee on the Rights of the Child. 1993. Initial Reports of State Parties due in 1992. Addendum. România. CRC/C/3/Add.16
- UN Committee on the Rights of the Child. 2017. Replies of România to the list of issues, CRC/C/ROU/Q/5/Add.1.
- UN 64/142 Guidelines for the Alternative Care of Children
- UNICEF. 2018. Progress for Every Child in the SDG Era.
- Asociația Desenăm viitorul tău/Vocei Copiilor Abandonati. 2016. Eșecul Post-Instituționalizare.
- WHO. 2018. Childhood Obesity Surveillance Initiative, Highlights 2015-17.
- World Bank, ANPDCA, UNICEF. 2016. Copiii din sistemul de protecție a copilului
- World Vision România. 2017. De ce lovim copii.
- World Vision România. 2018. Bunastarea copiilor din mediul rural

6.2 | Child rights resources

List of active NGOs by domain with links to webpages

Protecția copilului

Hope and Homes for Children
FONPC (Federația ONG pentru Copil)
Fundația Parada
FRCCF (Fundația Română pentru Copil, Familie și Comunitate)
Salvați Copiii România
Sera România
SOS Satele Copiilor România
Terre des hommes România
World Vision România
FONSS (Federația Organizațiilor Neguvernamentale pentru Servicii Sociale)

Copii vulnerabili și romi

Amare Rromentza
Asociația FDP
Human Catalyst
Agenția Împreună
OvidiuRo
Fundația Pestalozzi
Reality Check
Sastipen

Educație și tineri

Consiliul Tineretului din România
Fundația Noi Orizonturi

Organizații reprezentative ale copiilor și tinerilor

Consiliul Național al Elevilor
Alianța Națională a Organizațiilor
Studentești din România

Note

- ⁱ UNICEF. 2018. Progress for Every Child in the SDG Era
- ⁱⁱ Plan International. 2016. Making the Link: SDGs and Human Rights Obligations
- ⁱⁱⁱ Pentru o listă a rapoartelor naționale, răspunsuri și concluzii ale comitetului, vezi https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/
- ^{iv} Eurostat, Being Young in Europe Today. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Being_young_in_Europe_today
- ^v WHO European Health Information Gateway, Maternal mortality, <https://gateway.euro.who.int/en/hfa-explorer/>
- ^{vi} Stativa, Rus, Suci, Pennings, Butterfield, Wenyika, Webster. 2014. Characteristics and prenatal care utilisation of Român pregnant women. The European Journal of Contraception and Reproductive Health Care
- ^{vii} Eurostat, Indicatori mortalitate infantilă
- ^{viii} WHO European Health Information Gateway, Vaccination rate for measles-containing vaccine <https://gateway.euro.who.int/en/hfa-explorer/>
- ^{ix} Ministerul Sănătății. 2016. Strategia Națională pentru Sănătatea Mintală a Copilului și Adolescentului. <http://bit.ly/2O3CYYd>
- ^x Eurostat, Indicatori mortalitate infantilă
- ^{xi} WHO Europe Health For all Database, Vaccination Rates in Measles-Containing Vaccine
- ^{xii} INS-TEMPO, Numărul de cazuri diagnosticate cu rujeolă
- ^{xiii} WHO Childhood Obesity Surveillance Initiative raport 2012-2013 și raport 2015-2017
- ^{xiv} World Vision România. 2018. Bunastarea copiilor din mediul rural
- ^{xv} Institutul Național pentru Sănătatea Mamei și Copilului "Alessandrescu-Rusescu". Evaluarea eficienței intervențiilor incluse în programele naționale privind nutriția copiilor sub 2 ani, 2011.
- ^{xvi} WHO Childhood Obesity Surveillance Initiative raport 2012-2013 și raport 2015-2017
- ^{xvii} World Vision România. 2018. Bunastarea copiilor din mediul rural
- ^{xviii} Institutul Național de Statistică, baza de date TEMPO-Online, Mortalitatea infantilă pe medii de rezidență, <http://bit.ly/2QqKE9J>
- ^{xix} Eurostat indicator sdg_04_30 (Participation in early childhood education by sex)
- ^{xx} EU-SILC indicator tps00185: Children in formal childcare or education by age group and duration - % over the population of each age group
- ^{xxi} INS-TEMPO, SCL113A - Rata abandonului în învățământul preuniversitar, pe niveluri de educație, macroregiuni, regiuni de dezvoltare și județe
- ^{xxii} Cifre bazate pe procentul de elevi de 15 ani care nu reușesc să obțină nivelul 2 ('basic skills level') la testele PISA de citire, matematică și științe, 2015.
- ^{xxiii} Ministerul Educației, Strategia privind modernizarea infrastructurii educaționale 2017-2013, p.30.
- ^{xxiv} Conform unui comunicat de presă al Inspectoratului General pentru Situații de Urgență la începutul anului școlar 2018.
- ^{xxv} Conform datelor prezentate în 2018 de către Inspectoratul General pentru Situații de Urgență în Planul de analiză și acoperire a riscurilor Municipiul București, Part I.
- ^{xxvi} Salvați Copiii. 2018. Costurile educației gratuite.
- ^{xxvii} INS-TEMPO, Rata căsătoriilor după vârsta partenerilor
- ^{xxviii} Salvați Copiii România. Raport alternativ la al cincilea raport periodic privind drepturile copilului. 2016.
- ^{xxix} ANITP Agenția Națională Împotriva Traficului de Persoane. 2015. Raport anual 2015.
- ^{xxx} Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Copilului și Adopție, statistici Decembrie 2017, <http://www.copii.ro/statistici-2017/>
- ^{xxxi} Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Copilului și Adopție, statistici Abuz și neglijență, Decembrie 2017, <http://www.copii.ro/statistici-2017/>
- ^{xxxii} Salvați Copiii România. Abuzul și neglijarea copiilor. 2012
- ^{xxxiii} World Vision România. De ce lovim copiii. 2017
- ^{xxxiv} Salvați Copiii România. Abuzul și neglijarea copiilor. 2012
- ^{xxxv} World Bank indicator -Proportion of population using basic sanitation services, extras Noiembrie 2018: <http://databank.worldbank.org/data/source/health-nutrition-and-population-statistics>
- ^{xxxvi} World Bank indicator -Proportion of population using safely managed sanitation services, extras Nov. 2018: <http://databank.worldbank.org/data/source/health-nutrition-and-population-statistics>
- ^{xxxvii} Institutul Național de Statistică. 2017. Population connected to Sewage and Water Waste Management Systems in 2017.
- ^{xxxviii} World Bank indicator -Mortality rate attributed to household and ambient air pollution per 100,000 population, extras Noiembrie 2018: <http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=sustainable-development-goals-%28sdgs%29>
- ^{xxxix} INS-TEMPO indicator SAR102B - Rata sărăciei relative, pe grupe de vârstă
- ^{xl} Eurostat indicator -People at risk of poverty or social exclusion by age and sex [ilc_peps01]
- ^{xli} EU SILC indicator -At-risk-of-poverty rate before social transfers including pensions (cut-off point: 60% of median equivalised income after social transfers), România, [ilc_li09] extras Noiembrie 2018.
- ^{xlii} Ministerul Muncii. 2018. Statistici în domeniul Protecției Drepturilor Copilului și Adopției, Trim. II 2018.
- ^{xliii} Toth, A.I., Dan, A. and Briciu, C. 2012. Economia socială și comunitățile de romi, provocări și oportunități. CADI, UNDP, Alianța Civică a Romilor, p. 14-15.
- ^{xliv} World Bank, ANPDCA, UNICEF. 2016. Copiii din sistemul de protecție a copilului, p.17, calcule realizate de Banca Mondială pentru anul 2012.
- ^{xlv} World Vision România. 2018. Bunastarea copiilor din mediul rural
- ^{xlvi} Ministerul Muncii. 2018. Statistici în domeniul Protecției Drepturilor Copilului și Adopției, Trim. II 2018., paginile 1 și 5.
- ^{xlvii} UN Committee on the Rights of the Child. 2017. Replies of România to the list of issues, CRC/C/ROU/Q/5/Add.1., p. 20.
- ^{xlviii} În baza interviurilor cu copii în detenție realizate pentru raportul - Avocatul Poporului. 2014. Raport special privind respectarea drepturilor copiilor privați de libertate în România.
- ^{xlix} Avocatul Poporului. 2014. Raport special privind respectarea drepturilor copiilor privați de libertate în România
- ^l Fundația Terre des hommes – Elveția. 2018. Juvenile Diversion in România. Working in Isolation, p.44
- ^{li} Eurostat indicator - General government expenditure by function (COFOG) [gov_10a_exp] extras Noiembrie 2018.
- ^{lii} Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă a României 2030. .2018. Paideia
- ^{liii} De exemplu, Legea venitului minim de incluziune.
- ^{liv} SOS Satele Copiilor și, FONPC. 2016. Serviciile sociale de îngrijire alternativă a copiilor. Document de poziție.
- ^{lv} Pentru detalii vezi documentul USAID.2006. USAID and Child Welfare Reform in România. Challenges, Successes and Legacy.
- ^{lvi} Programul "Fiecare Copil în Grădiniță" a fost pilotat și promovat ca politică publică de către organizația non-guvernamentală OvidiuRO înainte de a fi adoptat ca politică națională prin Legea nr. 248/2015.
- ^{lvii} Pop, A. 2018. The Român Civic Space: Rise Interrupted. Balkan Civil Society Development Network.
- ^{lviii} <https://www.stiri.org/instituti-si-legislatie/revocarea-reprezentantilor-societatii-civile-din-ces-o-lovitura-data-democratiei-si-statalui-de-drept-in-România>
- ^{lix} Eurostat, Statistici mortalitate infantilă, 2016
- ^{lx} Institutul Național de Statistică, TEMPO-Online, Mortalitate infantilă, <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>
- ^{lxi} Baza de date a Organizației Mondiale a Sănătății - WHO European Health Information Gateway, Infant mortality, Early Neonatal, Late neonatal, <https://gateway.euro.who.int/en/hfa-explorer/>
- ^{lxii} Institutul Național de Statistică, TEMPO-Online, Mortalitate infantilă, <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>
- ^{lxiii} Eurostat, Being Young in Europe Today. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Being_young_in_Europe_today
- ^{lxiv} Institutul Național de Statistică, TEMPO-Online Database, Mortalitate infantilă, <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>

- lxv Baza de date a Organizației Mondiale a Sănătății - WHO European Health Information Gateway, CDR ages 1-4, <https://gateway.euro.who.int/en/hfa-explorer/>
- lxvi Eurostat, indicator - Number of births by rank of child and age of mother, accesat Noiembrie 2018.
- lxvii Stativa, Rus, Suci, Pennings, Butterfield, Wenyika, Webster. 2014. Characteristics and prenatal care utilisation of Român pregnant women. The European Journal of Contraception and Reproductive Health Care
- lxviii Institutul Național de Statistică, TEMPO-Online, Născuți morți, <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>
- lxix Institutul Național de Statistică, TEMPO-Online, Întreruperi de sarcină după vârsta mamei, <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>
- lxx Institutul Național de Statistică, TEMPO-Online, Întreruperi de sarcină după vârsta mamei, <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>
- lxxi Salvați Copiii România. 2018. Costurile educației gratuite.
- lxxii European Union Agency for Fundamental Rights. 2016. Second European Union Minorities and Discrimination Survey: Roma - Selected findings
- lxxiii European Union Agency for Fundamental Rights. 2016. Second European Union Minorities and Discrimination Survey: Roma - Selected findings, p. 31.
- lxxiv Brophy, J. 2006. Grade Repetition, UNESCO. IIEP and International Academy of Education
- lxxv European Union Agency for Fundamental Rights. 2016. Second European Union Minorities and Discrimination Survey. Roma – Selected Findings, p. 28.
- lxxvi Reality Check. 2018. Evaluare privind implementarea Programului de interes național reglementat de Legea 248/2015 privind stimularea participării în învățământul prescolar a copiilor din familii defavorizate.
- lxxvii Institutul Național de Statistică, INS-TEMPO indicator - Gradul de cuprindere în învățământ a populației de vârstă școlară, pe sexe.
- lxxviii European Union Agency for Fundamental Rights. 2016. Second European Union Minorities and Discrimination Survey. Roma – Selected Findings, p. 21.
- lxxix European Union Agency for Fundamental Rights. 2016. Second European Union Minorities and Discrimination Survey. Roma – Selected Findings, p. 20.
- lxxx Date din Răspunsul României la lista de probleme ridicate de Comitetul ONU pentru Drepturile Copilului - UN Committee on the Rights of the Child. 2017. Replies of România to the list of issues. Cifrele arată numărul de copii pe tipuri de educație, cifre de la ANPDCA privind numărul de copii cu certificat de handicap, valabile în iunie 2016.
- lxxxi Ministerul Educației, Strategia privind modernizarea infrastructurii educaționale 2017-2013.
- lxxxii Vezi raportul UNICEF, https://www.unicef.org/Romania/media_30498.html
- lxxxiii Salvați Copiii România. Abuzul și neglijarea copiilor. 2012
- lxxxiv World Vision România. De ce lovim copiii. 2017
- lxxxv Salvați Copiii România. Bullying-ul în rândul copiilor. Studiu sociologic la nivel național. 2016
- lxxxvi Salvați Copiii România. Bullying-ul în rândul copiilor. Studiu sociologic la nivel național. 2016
- lxxxvii Salvați Copiii România. Abuzul și neglijarea copiilor. 2012
- lxxxviii Salvați Copiii România. Bullying-ul în rândul copiilor. Studiu sociologic la nivel național. 2016
- lxxxix Interzicerea prin lege a violenței împotriva copiilor a fost unul dintre principalele rezultate ale unei campanii multianuale derulată de Salvați Copiii România cu tema "Bătaia nu e ruptă din rai" (2002-2005).
- xc World Vision România. De ce lovim copiii. 2017
- xcii Cifrele pentru 1990 sunt estimări cuprinse în primul raport al României la aderarea la Convenția ONU - România's Initial Report to the Committee on the Rights of the Child, 1993.
- xciii World Bank, ANPDCA, UNICEF. 2016. Copiii din sistemul de protecție a copilului, p. 36.
- xciv Ministerul Muncii. 2018. Statistici în domeniul Protecției Drepturilor Copilului și Adopții, Trim. II 2018, p.8
- xcv World Bank, ANPDCA, UNICEF. 2016. Copiii din sistemul de protecție a copilului, pp.53-54.
- xcvi În urma schimbării legislative (L233/2011), în particular cazurile în care familia adoptatoare are o relație de rudenie cu copilul adoptat.
- xcvii Cifre de la ANPDCA raportate în documentul UN Committee on the Rights of the Child. 2017. Replies of România to the list of issues, CRC/C/ROU/Q/5/Add.1.
- xcviii Centrul de Resurse Juridice, <http://www.crj.ro/pledoarie-pentru-deminat-lagarele-de-langa-tine-infografice/>
- xcix HHC și ARK. 2012. Auditul Serviciilor Sociale pentru Copii din România. Raport Executiv, p.28.
- c HHC și ARK. 2012. Auditul Serviciilor Sociale pentru Copii din România. Raport Executiv, p.28.
- ci HHC și ARK. 2012. Auditul Serviciilor Sociale pentru Copii din România. Raport Executiv, p.28.
- cii Banca Mondială, ANPDCA, UNICEF. 2016. Copiii din sistemul de protecție a copilului, Focus-group with child protection specialists, p. 279.
- ciii Banca Mondială, ANPDCA, UNICEF. 2016. Copiii din sistemul de protecție a copilului, child interview, p. 274.
- civ Vocea Copiilor Abandonati. 2017. The Failure of Post-Institutionalized Life., p.32
- cv Vocea Copiilor Abandonati. 2017. The Failure of Post-Institutionalized Life., p.33
- cvi INS-TEMPO indicator POP309B (schimbări permanente de reședință) and POP320A (schimbări temporare de reședință).
- cvi INS-TEMPO indicator POP309B - Emigranți definitiv pe grupe de vârstă, macroregiuni, regiuni de dezvoltare și județe de plecare and POP320A - Emigranți temporar pe sexe, grupe de vârstă și vârste
- cvi Nu există date privind acest subiect comunicare regulat de ANPDCA, cele mai recente date identificate sunt din anul 2014.
- cix Potrivit Inspectoratului General pentru Imigrări, citat în UN Committee on the Rights of the Child. 2017. Replies of România to the list of issues, CRC/C/ROU/Q/5/Add.1.
- cx Sursa: Inspectoratul General pentru Imigrări, Evaluarea activității în anul 2018, http://igi.mai.gov.ro/sites/default/files/evaluarea_activitatii_in_anul_2018.pdf
- cxi Conform unei cercetări realizate de Centrul pentru Inovare Publică în 2018
- cxi Există foarte puține exemple de consultări de succes între autorități și organizațiile reprezentative ale copiilor, și în majoritatea cazurilor rezultatele unor astfel de consultări rămân pur formale. Consiliul Național al Elevilor a fost consultat în elaborarea Strategiei Naționale privind Protecția Copilului, dar consultarea a rezultat doar în includerea în strategie a unor obiective modeste privind participarea, care nu au fost operaționalizate într-un plan de implementare și bugetate. Mai multe organizații ale elevilor au fost consultate pentru elaborarea Statutului Elevului și în unele cazuri organizațiile au insistat ani de zile pentru ca acest statut să fie adoptat de Ministerul Educației. Deși adoptarea oficială a documentului a fost considerată un succes, multe dintre mecanismele de participare din document nu sunt implementate și drepturi ale elevilor stipulate în statut sunt în continuare încălcate frecvent.
- cxi De exemplu, gratuitatea transportului public și bursele pentru elevi au fost obținute de către elevii din județul Constanța doar în urma unor proteste de stradă și amenințarea autorităților locale cu acțiunea în instanță. Aceeași asociație de elevi a raportat încălcări ale drepturilor elevilor stipulate în Statutul Elevului. (Asociația Elevilor din Constanța. 2018. Raport final - Barometrul respectării drepturilor elevilor din Județul Constanța în Anul Școlar 2017-2018.).
- cxi Salvați Copiii România. 2013. Cunoașterea, Importanța și Respectarea Drepturilor Copilului în România p. 8.
- cxi 19% nu știu de existența Consiliului Elevilor în școală. Doar 7% au apelat la Consiliul Elevilor pentru a semnala o problemă sau pentru a face o propunere, dar 73% spun că problema semnalată de ei nu a fost luată în considerare, conform raportului Salvați Copiii România. 2013. Cunoașterea, Importanța și Respectarea Drepturilor Copilului în România p. 8.
- cxi Există asociații active care monitorizează respectarea drepturilor elevilor în județele Constanța, Mehedinți și Maramureș.
- cxi Un raport alternativ reprezentând opiniile copiilor pentru perioada de raportare 2009-2013 a fost realizat de copii sprijiniți de FONPC.
- cxi Ministerul Educației. 2016. Statutul Elevului
- cxi Asociația Elevilor din Constanța. 2018. Raport final - Barometrul respectării drepturilor elevilor din Județul Constanța în Anul Școlar 2017-2018.).
- cxi Salvați Copiii România. 2013. Cunoașterea, Importanța și Respectarea Drepturilor Copilului în România
- cxi World Vision România. 2018. Bunastarea copiilor din mediul rural, p. 139.
- cxi World Vision România. 2018. Bunastarea copiilor din mediul rural, p. 140.

Salvați Copiii

**SOS SATELE
COPILOR**
ROMÂNIA

World Vision